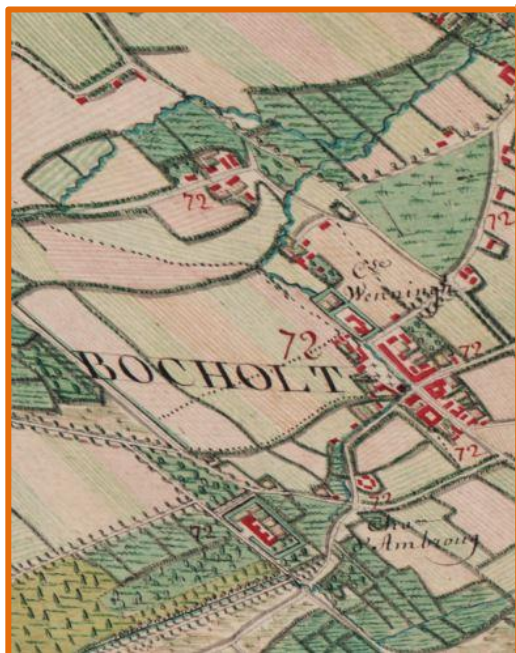

ARCHEOLOGIENOTA BOCHOLT – SCHIPPERSTRAAT 2

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN, K. BOUCKAERT EN
N. GEELEN

JUNI 2021

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Bocholt – Schipperstraat 2

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Kevin Bouckaert & Niels Geelen

Projectnummer

2021E159

Plaats en datum

Kortenaken, juni 2021

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2021E159

ISSN 2034-5615

© 2021 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding.....	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoekopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>8</i>
3	Bureauonderzoek.....	12
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>12</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>20</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen.....</i>	<i>23</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>32</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	33
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>33</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>33</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>34</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>35</i>
5	Bibliografie	36
6	Figurenlijst.....	37
7	Plannenlijst.....	38

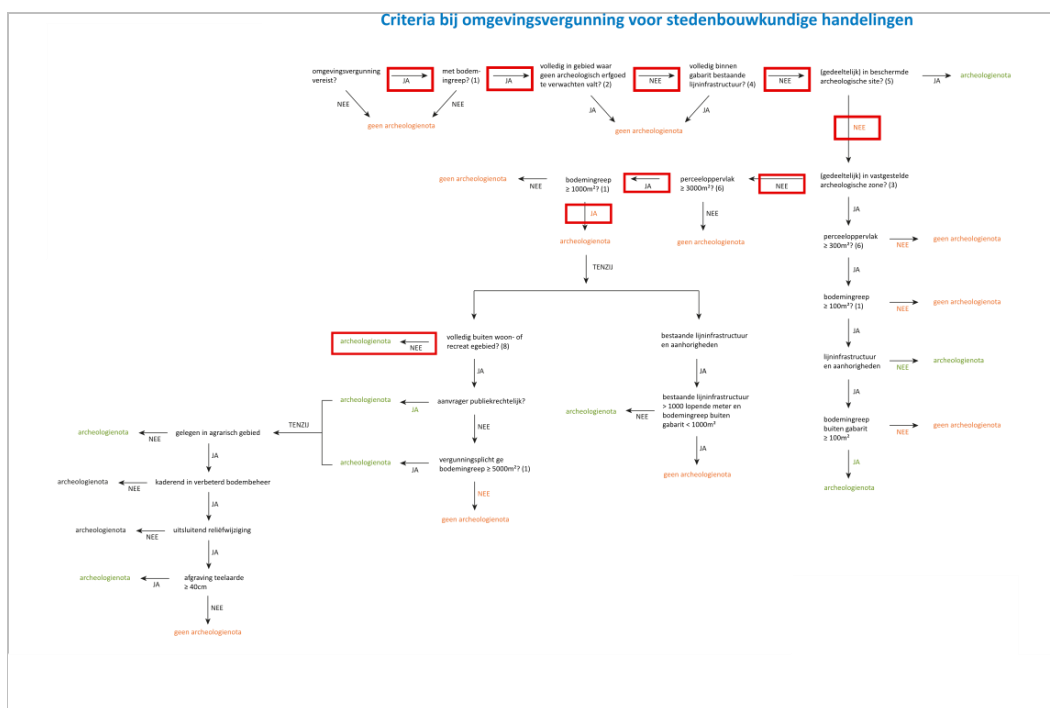
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

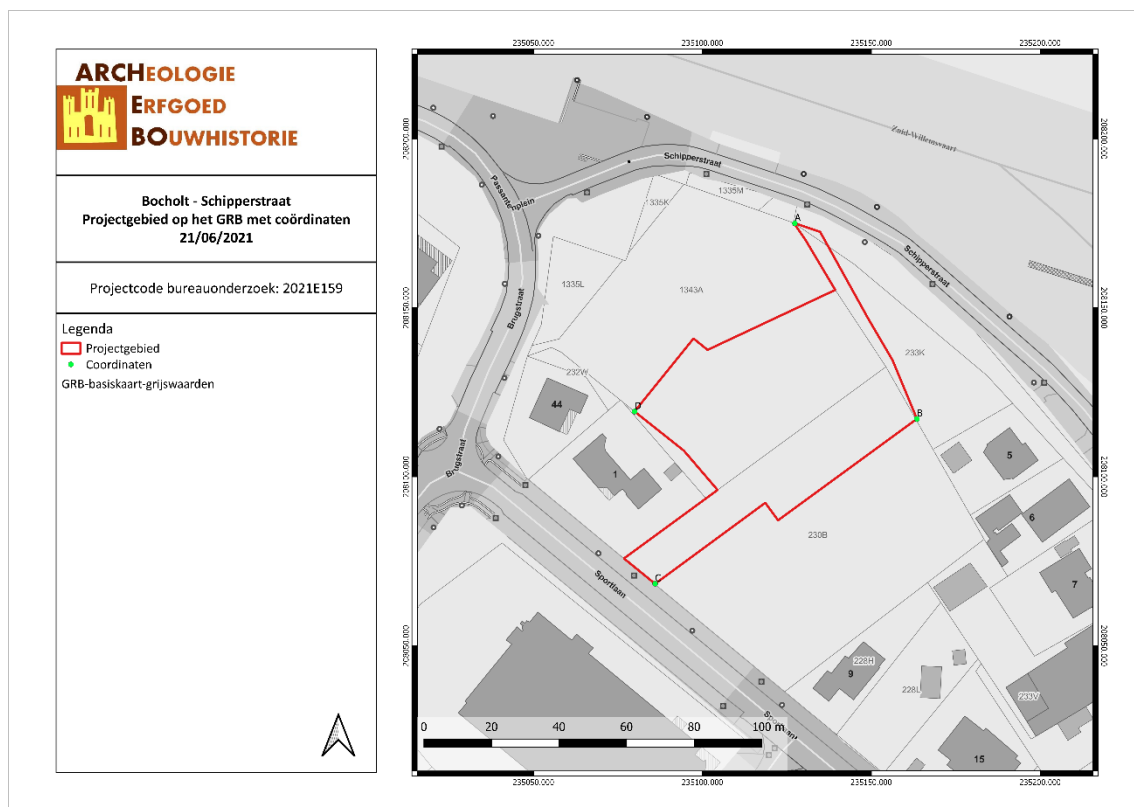
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor het projectgebied aan de Sportlaan en Schipperstraat in Bocholt, gelegen in de Belgische provincie Limburg. Op het terrein zal door de opdrachtgever een appartementsblok met 21 appartementen worden gebouwd. Het projectgebied is ca. 3788,41 m² groot.

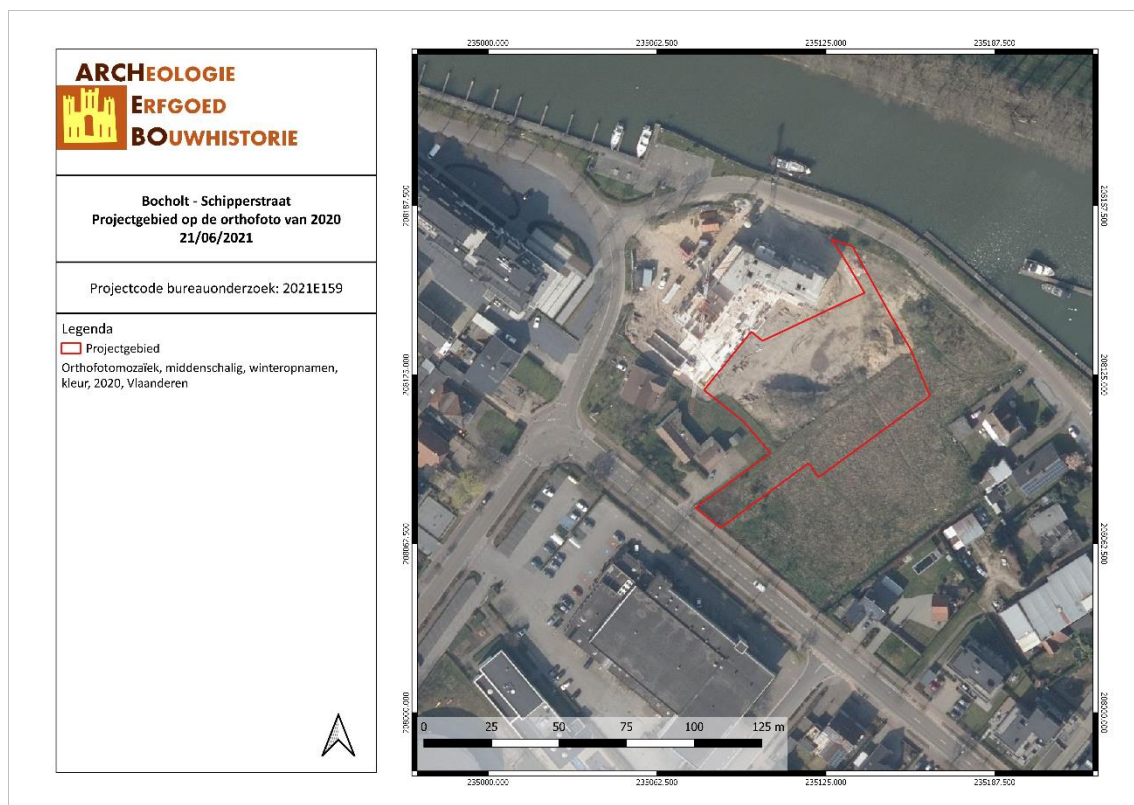
Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in juni 2021 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche	
Naam site:	Bocholt – Schipperstraat 2
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Limburg, Bocholt, Schipperstraat - Sportlaan
Kadaster:	Bocholt, Afdeling 1, Sectie C, perceelnummers 230B (deel), 231F (deel), 233K (deel) & 233B (deel)
Coördinaten:	A X 235127.201
	Y 208175.082
	B X 235163.541
	Y 208117.100
	C X 235085.952
	Y 208068.322
	D X 235079.872
	Y 208119.300
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken
Projectcode bureauonderzoek:	2018E159
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Grootte projectgebied:	Ca. 3 788,41 m ²
Uitvoeringsperiode:	Juni 2021
Reden van de ingreep	Bouw van appartementsblok met 21 appartementen en een ondergrondse parking
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, eerste fase, stedenbouwkundig, ondergrondse parking, appartementsblok

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

BOSC/21/06/21/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2021)

BOSC/21/06/21/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek omwille van economische redenen aangezien er nog geen zekerheid bestaat voor het bekomen van de bouwvergunning.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

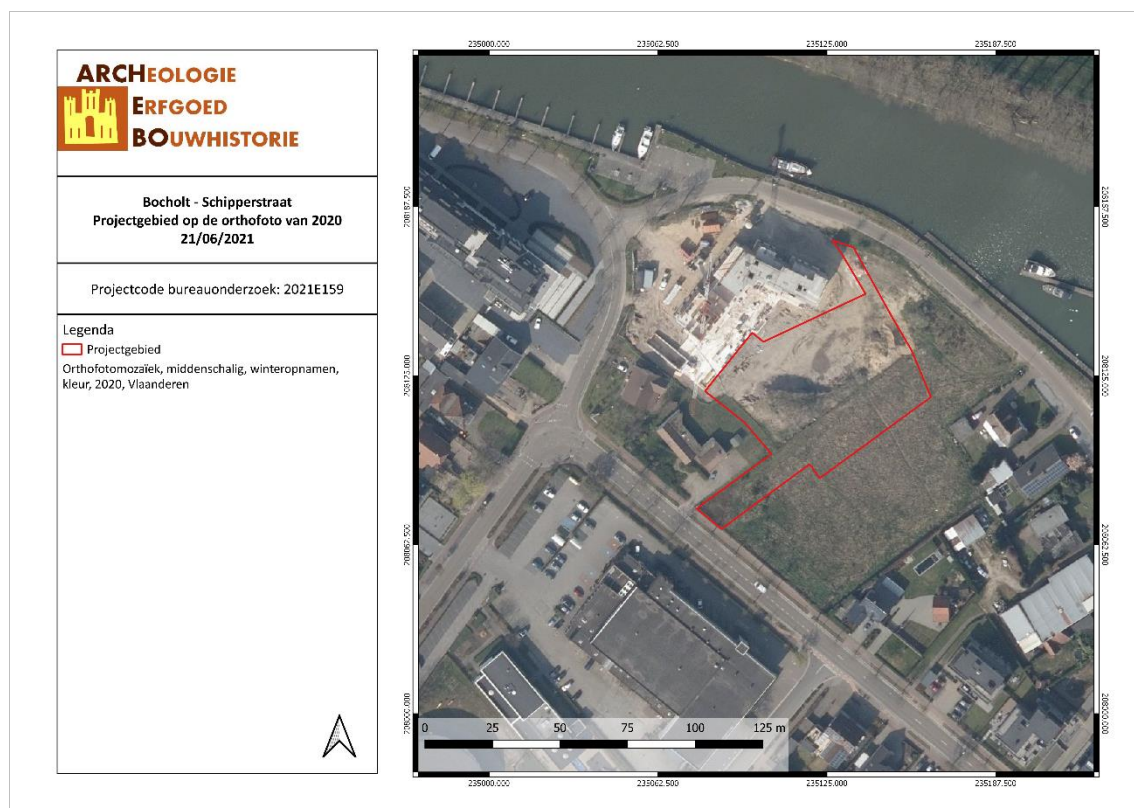
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied ligt in de gemeente Bocholt, tussen de Schipperstraat in het noorden en de Sportlaan in het zuiden. Het terrein is onbebouwd. Het zuidoostelijke deel van het projectgebied, gelegen op perceel 230B, is in gebruik als weiland. De rest van het projectgebied is braakliggend. Tijdens de afbraak- en bouwwerkzaamheden aan het terrein ten noorden van het projectgebied werd hier zand gestockeerd. Bijgevolg werd er ook met machines over het terrein gereden. Het resultaat van deze activiteiten is nog te zien op de meest recente luchtfoto. In het zuidwesten grenst het projectgebied aan twee woningen en enkele meters ten noorden van het projectgebied loopt de Zuid-Willemsvaart.

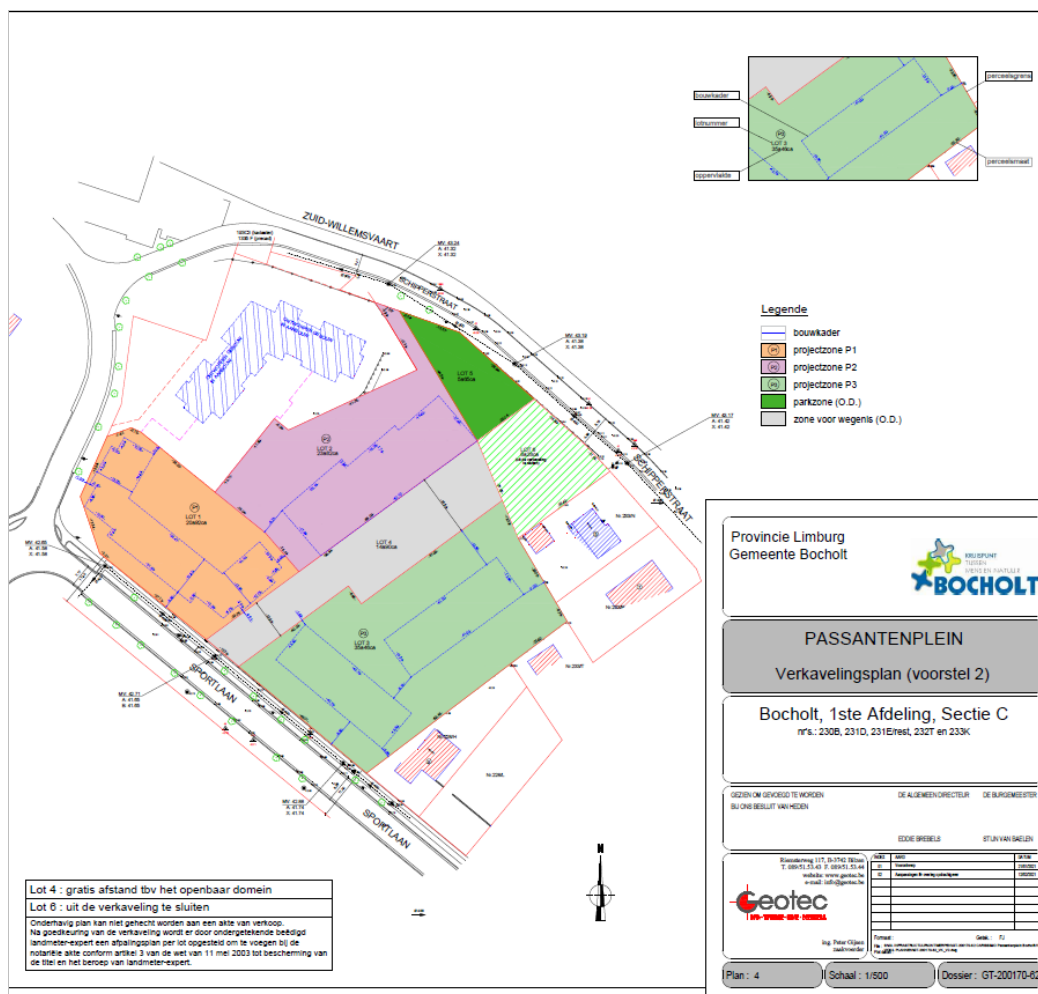

BOSC/21/06/21/3 - Digitale aanmaak

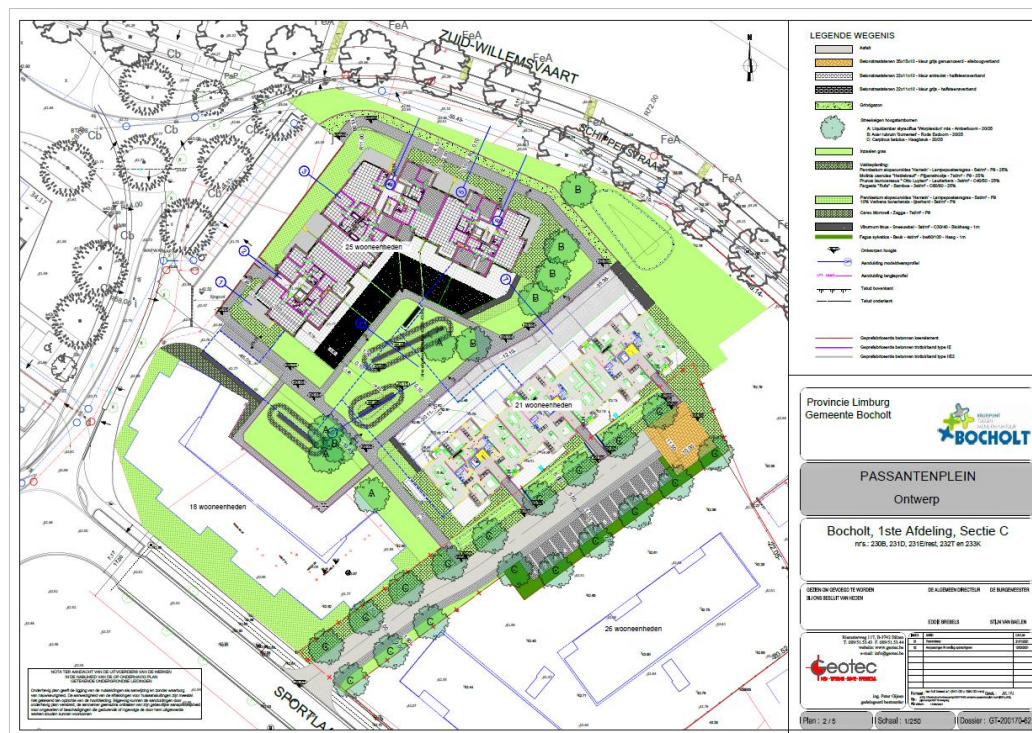
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

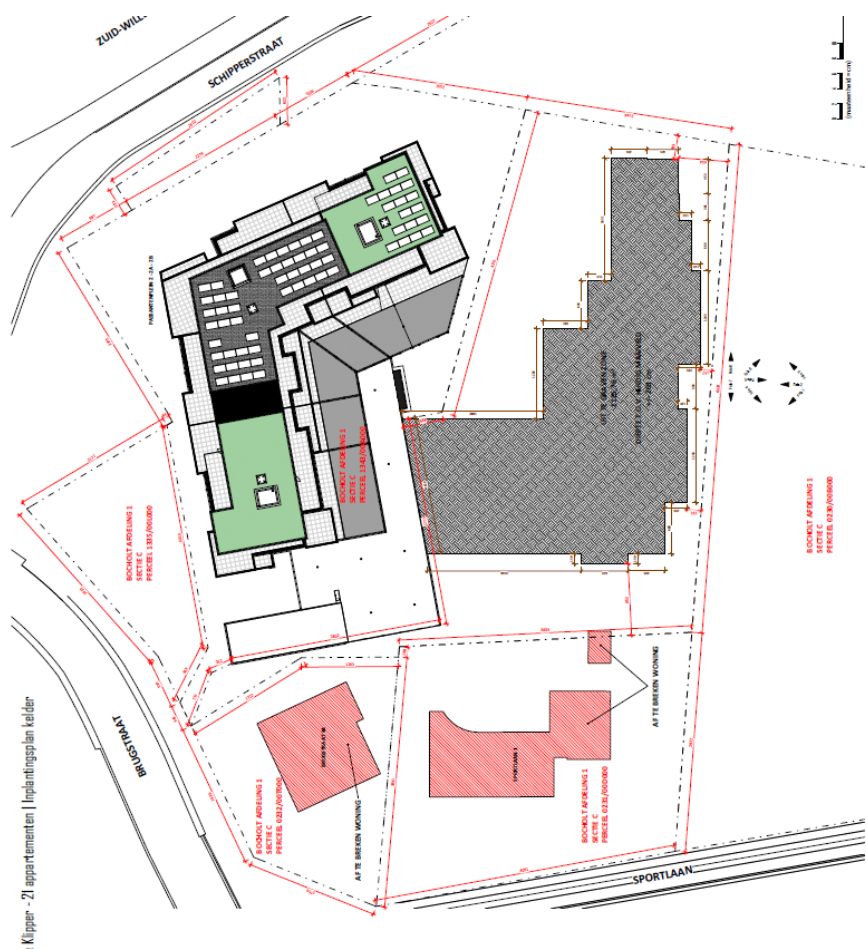
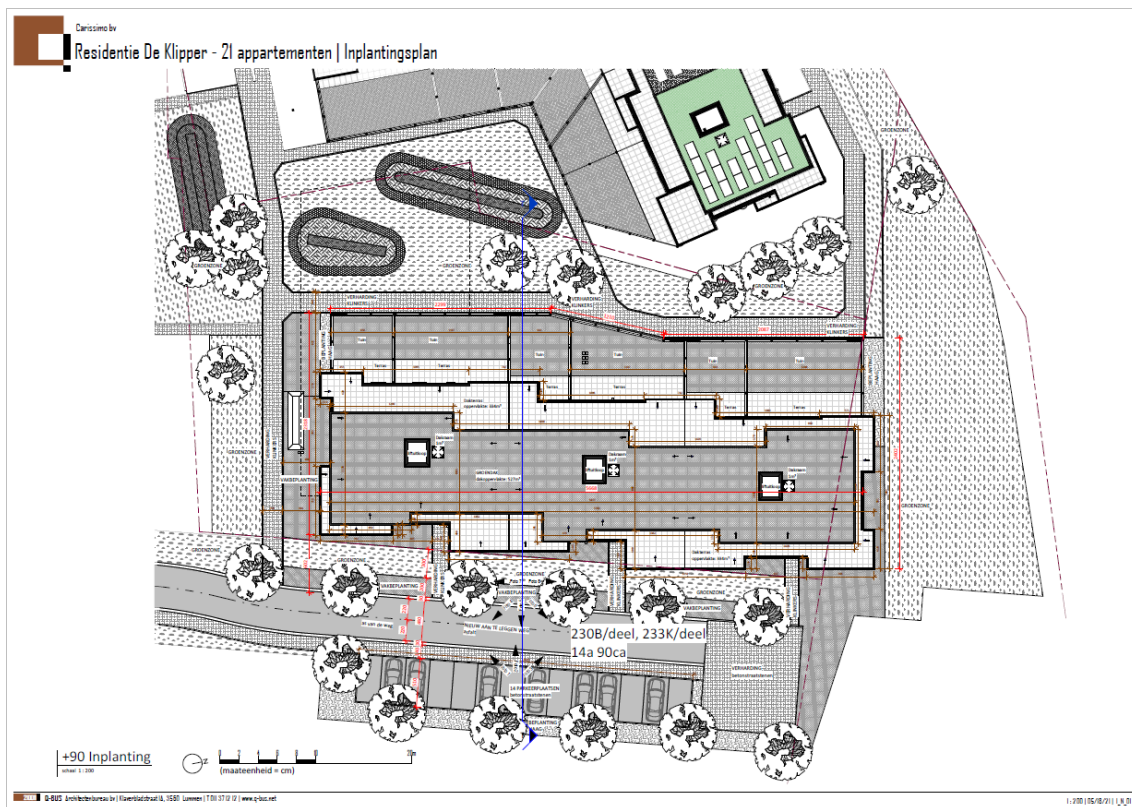
Binnen het huidige projectgebied zal een appartementsblok gebouwd worden, voorzien van 21 wooneenheden. Er zijn dakterrassen en een groendak met een oppervlakte van 527 m² voorzien. Er wordt een ondergrondse parkeergarage gepland die in noordwestelijke richting groter is dan het appartementsblok. De diepte van deze kelder bedraagt ca. 203 cm onder het huidige maaiveld en de oppervlakte bedraagt 1125,76 m². Langs de zuidoostelijke grens van het projectgebied worden verhardingen voorzien: een weg in asfalt met een breedte van 5 m zal het geplande gebouw verbinden met de Sportlaan. Ten zuiden van de nieuwe toegangsweg komen een veertiental parkeerplaatsen in betonstraatstenen. De diepte van deze bodemingrepen bedraagt ca. 50 cm -mV, de oppervlakte bedraagt 1382 m². Rondom het gebouw wordt een groenzone aangelegd. Het projectgebied is ca. 3788,41 m² groot.

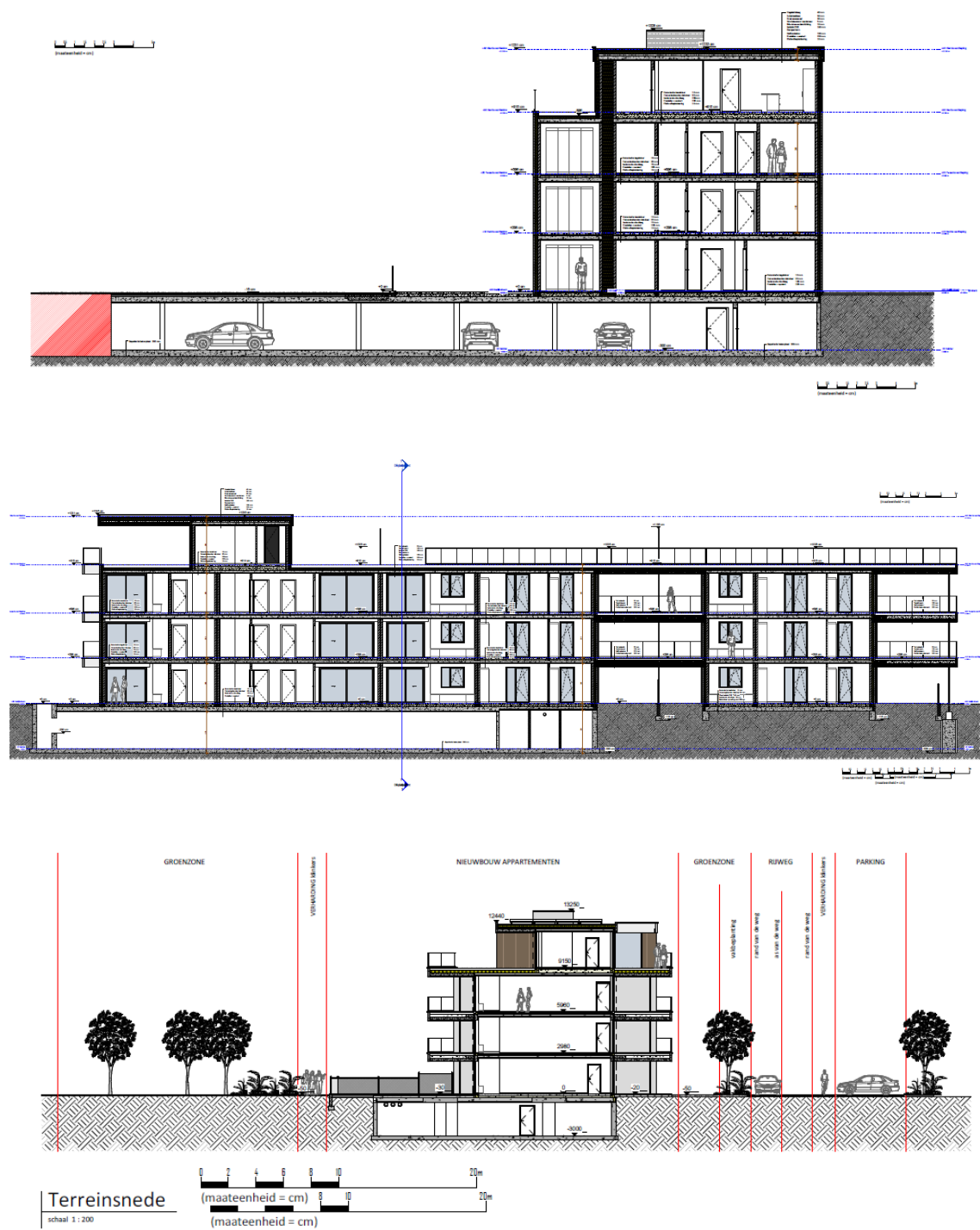

Figuur 5: Verkavelingsplan. Het huidige projectgebied is aangegeven in paars en grijs. (opdrachtgever, 2021)

Figuur 5: Inplantingsplan van de geplande werken (opdrachtgever, 2021)

Figuur 8: Snedes (opdrachtgever, 2021)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

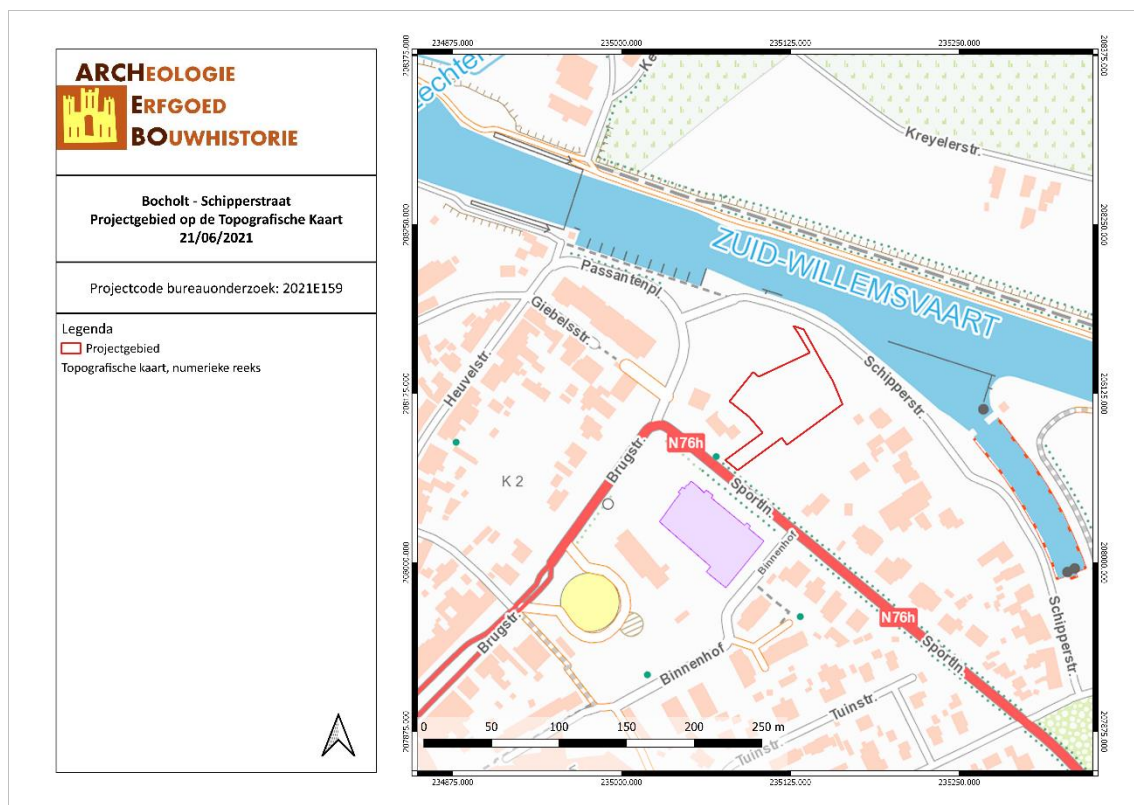
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied ligt in Bocholt, in de Belgische provincie Limburg, tussen de Schipperstraat in het noorden en de Sportlaan in het zuiden. De Schipperstraat loopt parallel met de Zuid-Willemsvaart. De gemeente Bocholt bestaat uit drie deelgemeenten, namelijk Bocholt zelf, Kaulille en Reppel. Daarnaast liggen binnen de gemeente de gehuchten Lechten, Golder, Hees, Kreiel, Lozen en Veldhoven. Het projectgebied ligt het dichtst bij het gehucht Lechten, ongeveer een halve kilometer ten noordoosten van Bocholt. De gemeente wordt omringd door de gemeenten Hamont-Achel, Neerpelt, Peer, Oudsbergen en Bree. Ten noorden grenst de gemeente aan Nederland. In het oosten van de gemeente liggen de aaneengesloten natuurgebieden van het Grenspark Kempen-Broek, zoals Sint-Maartensheide, De Luysen en Smeetshof. Ca. 400m ten westen van het projectgebied stroomt de Kallerbeek, die in noordoostelijke richting overgaat in de Lechterrietbeek. Ca. 500m ten westen stroomt de Golderbeek en ca. 850m ten zuiden stroomt de Reppelerbeek. Ca. 1400m ten zuidoosten stroomt de Abeek. De zuidgrens van de gemeente wordt gevormd door de vallei van de Abeek. Deze vallei bestond tot de tweede helft van de 19de eeuw voor een groot deel nog uit moeras. De Abeek werd in de jaren 50 van de vorige eeuw gekanaliseerd. De Balkerbeek vormt de grens tussen Bocholt en Kaulille, de Abeek, Laak en Oude Beek vormen de grens tussen Bocholt en Bree.¹ Net ten noorden van het projectgebied stroomt de Zuid-Willemsvaart die aangelegd werd tussen 1821 en 1826. Het terrein ligt op een lichte helling aan de vallei van meerdere beken, waaronder de Lechterrietbeek en de Abeek. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 41,7 en 43,7 m TAW. Er is een duidelijk hoogteverschil tussen het noordelijke deel van het terrein, dat hoger gelegen is, en het lager gelegen zuidelijke deel. Op de scheiding tussen deze twee delen is het terrein het hoogst. Er kan hier een wal onderscheiden worden tussen perceel 231F in het noorden en perceel 230B in het zuiden. Kadastraal ligt het projectgebied in Bocholt, Afdeling 1, Sectie C, perceelnummers 230B (deel), 231F (deel), 233K (deel) & 233B(deel).

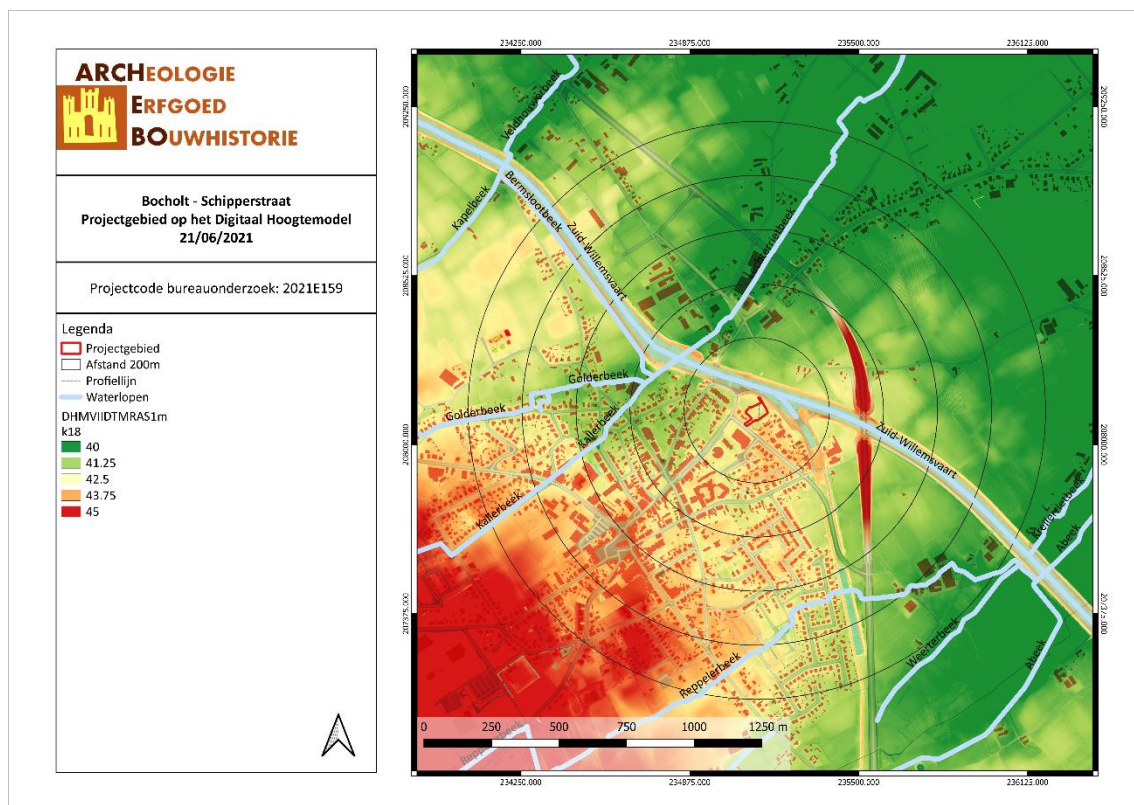
Gezien de topografische ligging in een gradiëntzone en gelegen op een lichte helling tussen verschillende beekvalleien, is er een verwachting naar Steentijd binnen dit projectgebied.

¹ "Bocholt (België)", *Wikipedia*, geraadpleegd 21 juni 2021, [https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Bocholt_\(Belgi%C3%AB\)&oldid=51371553](https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Bocholt_(Belgi%C3%AB)&oldid=51371553).

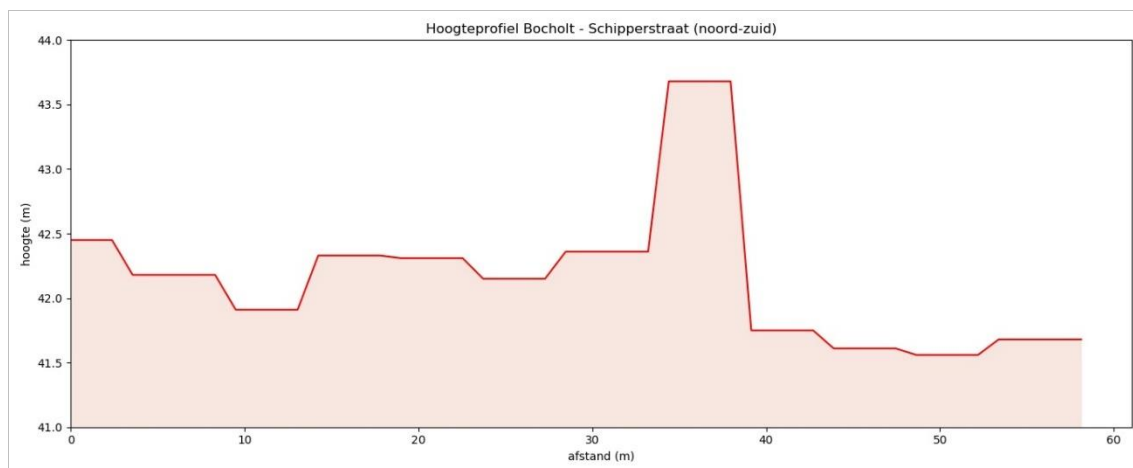
BOSC/21/06/21/4 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2021)

BOSC/21/06/21/5 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2021)

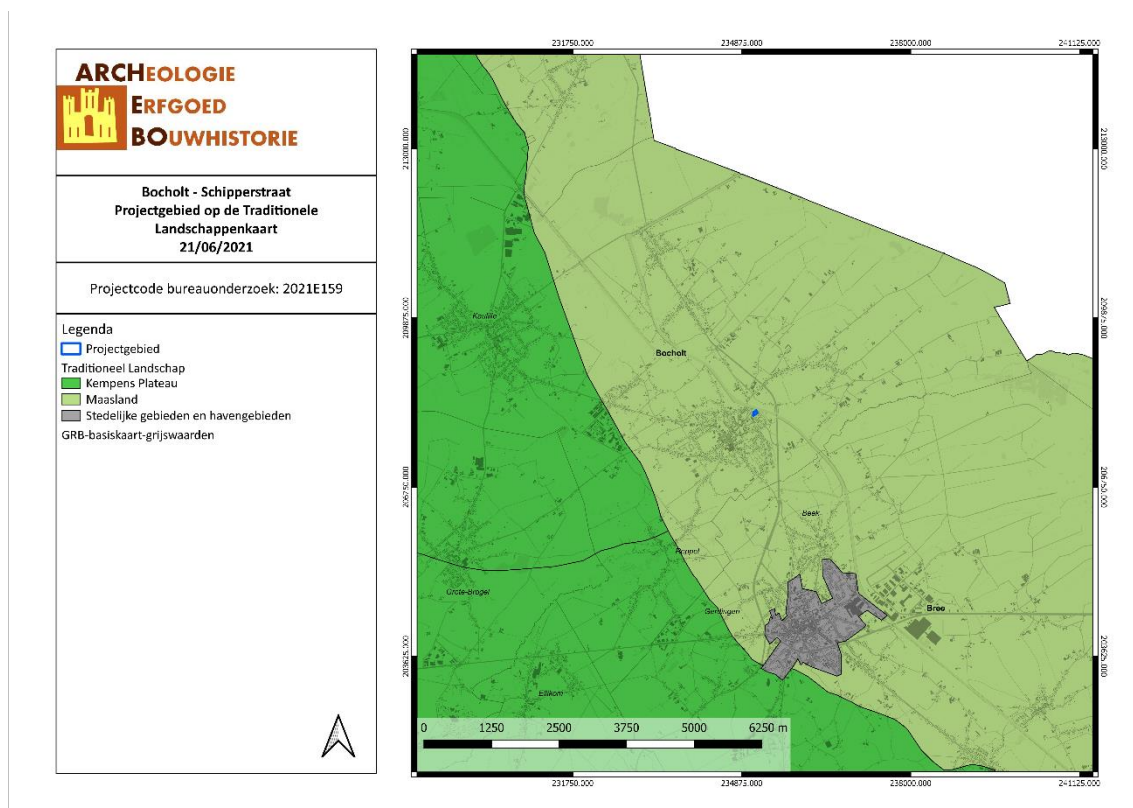

Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in N-Z richting (Geopunt, 2021)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als 'Maasland'. Het westen van de gemeente wordt gekarteerd als Kempens Plateau. De kern van de stad Bree, ten zuiden van het projectgebied, wordt geclassificeerd als stedelijk gebied.

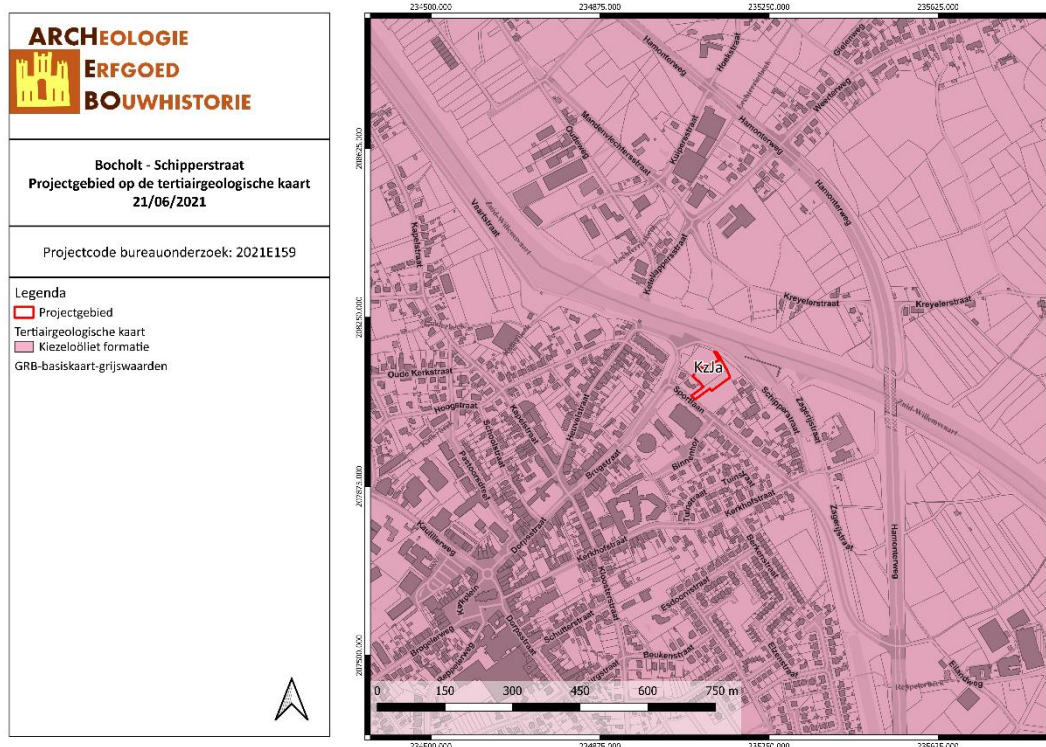

BOSC/21/06/21/6 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Bocholt aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2021)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de Kiezeloölietformatie, Lid van Jagersborg. Deze formatie is opgebouwd uit wit zand met enkele kleihoudende en lignietachtige intercalaties.²

BOSC/21/06/21/7 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2021)

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich binnen profieltype 39. Dit profieltype bestaat uit fluviatiele afzettingen van de Rijn uit het Vroeg-Pleistoceen. Deze afzettingen worden stratigrafisch gevolgd door fluviatiele afzettingen die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Midden- en Laat-Pleistoceen. Hier bovenop bevinden zich mogelijk eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen). Het is ook mogelijk dat er hellingsafzettingen uit het quartair voorkomen.

Ca. 250 m ten noordwesten en ca. 570 m ten zuidoosten van het projectgebied liggen quartaire afzettingen van fluviatiele oorsprong.

² Databank Ondergrond Vlaanderen.

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

BochoIt - Schipperstraat

Projectgebied op de quartairgeologische kaart

(1/200.000)

21/06/2021

Projectcode bureauonderzoek: 2021E159

Legenda

Projectgebied

Quartairgeologische kaart (1/200.000)

39

39a

GRB-basiskaart-grijswaarden

BOSC/21/06/21/8 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2021)

39	
ELPw-MPs en/of HQ	* De karteereenheid is mogelijk afwezig. ELPw-MPs Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
F(HRM)LP-MP	HQ Hellingafzettingen van het Quartair. F(HRM)LP-MP Fluviaiele afzettingen die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden-Pleistoceen.
	F(R)VPb Fluviaiele afzettingen (Rijnsedimenten) van het Baveliaan (Post-Jaromillo - Vroeg-Pleistoceen).
F(R)VPb	

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) kent het projectgebied profieltype 215. De oudste afzettingen binnen dit profieltype zijn de Bocholt zanden. Dit is fluviatiel zand uit het Vroeg-Pleistoceen. De Bocholt zanden worden afgedekt door de Hamont klei, van Vroeg-Pleistocene fluviatiele/lacustiene oorsprong. De Lommel zanden, eveneens uit het Vroeg-Pleistoceen en van fluviatiele oorsprong, bevinden zich bovenop de Hamont Klei. Hierboven liggen herwerkte Maas-en Rijnafzettingen, afgewisseld met ouder dekzand. De jongste formatie in dit profieltype is de Formatie van Wildert, opgebouwd uit eolisch zand dat werd afgezet tijdens het Weichseliaan.³

BOSC/21/06/21/9 - Digitale aanmaak

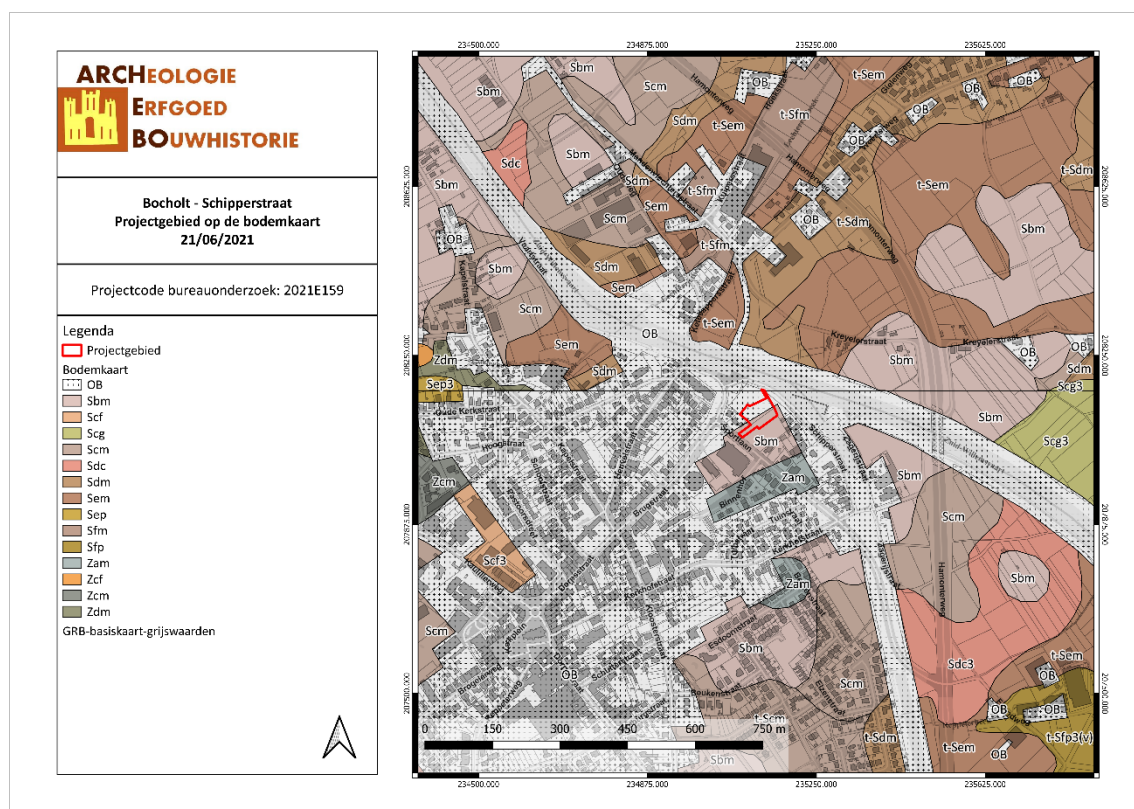
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2021)

³ K. Beerten, *Kaartblad 10-18 Maaseik - Quartairgeologische Profieltypenkaart, 1/50.000* (Brussel: Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, 2005).

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het noordelijke deel van het projectgebied omschreven als bebouwde zone (OB). In het zuidelijke deel wordt de bodem gekarteerd als Sbm, droge lemige zandgronden met diepe antropogene humus A horizont. Ten noorden van het projectgebied, aan de overkant van de Zuid-Willemsvaart, wordt de bodem gekarteerd als Sdm, matig natte lemige zandgronden met diepe antropogene humus A horizont en Sem, natte lemige zandgronden met diepe antropogene humus A horizont.⁴

Op het naastliggend perceel werd reeds een onderzoek uitgevoerd. Hierbij bleek onder het plaggendek nog een restant van een podzolbodem aanwezig. De bewaringstoestand van deze podzol was plaatselijk vrij goed.

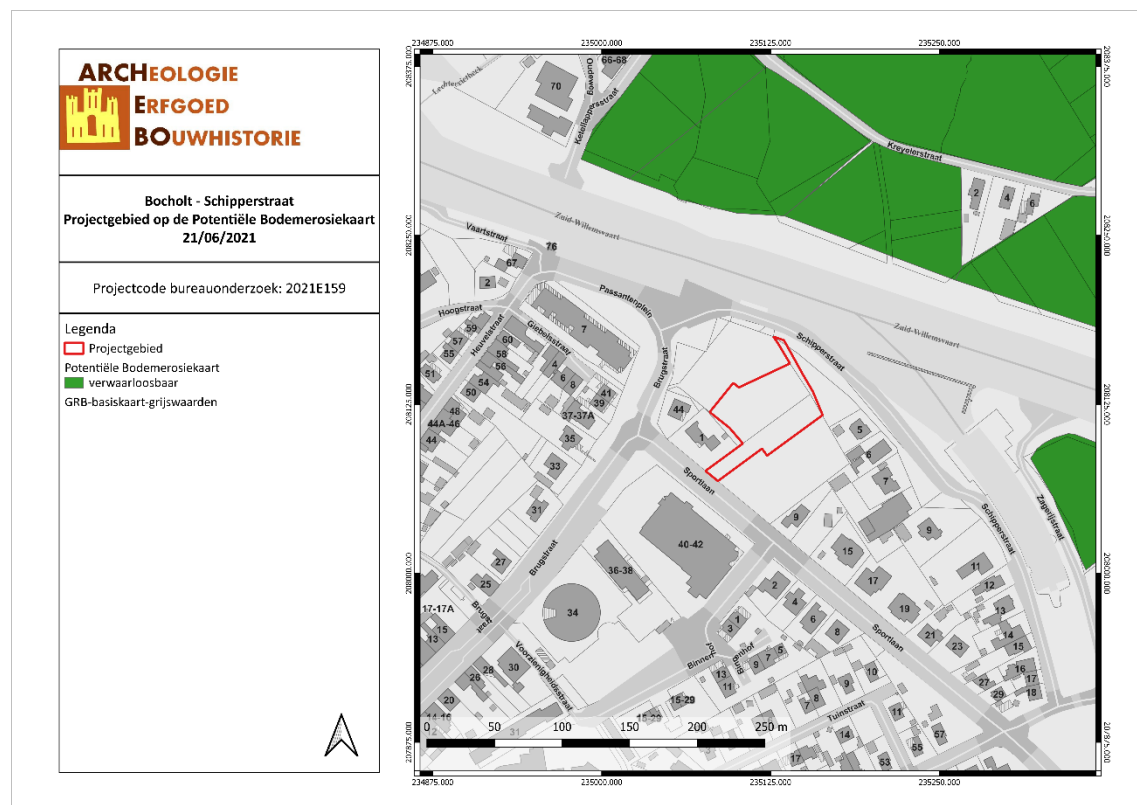

BOSC/21/06/21/10 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018)

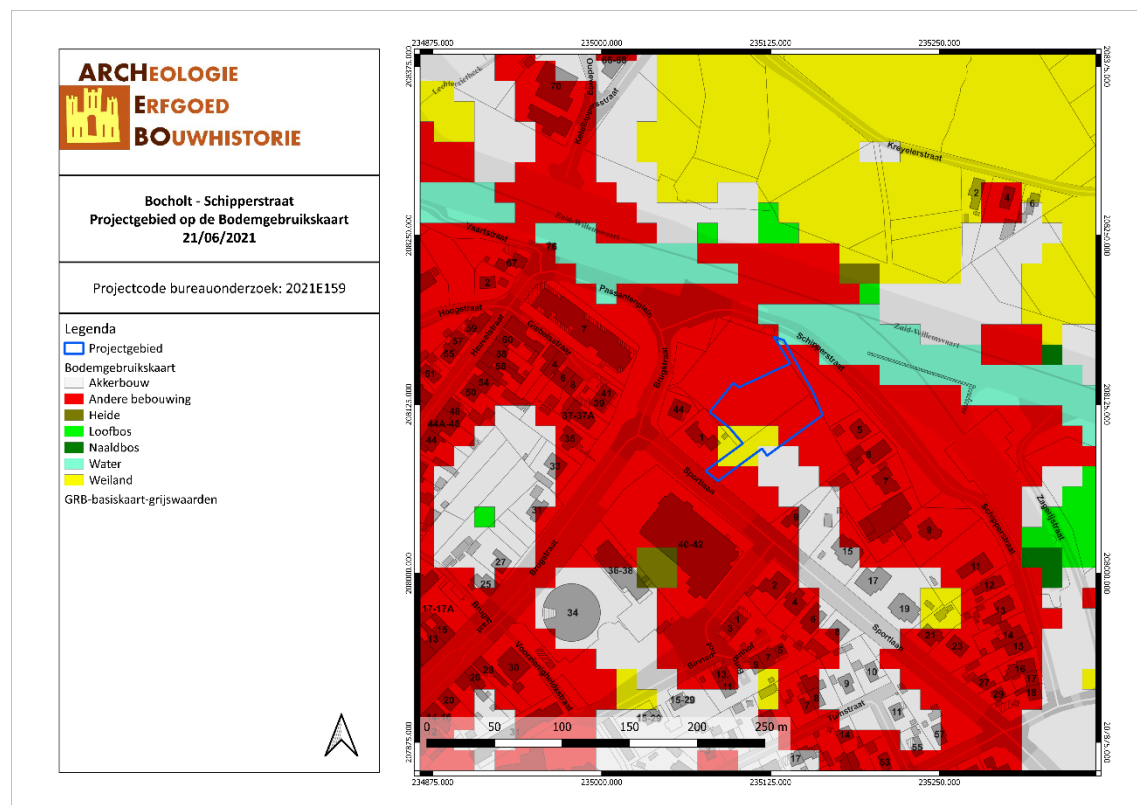
Op de Potentiële bodemerosiekaart is het projectgebied niet gekarteerd. Volgens de bodemgebruikskaat ligt het projectgebied hoofdzakelijk binnen 'Andere bebouwing', een klein punt in het uiterste noorden wordt gekarteerd als 'water' en het zuidelijke deel wordt gekarteerd als 'weiland'.

⁴ E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 77, 93, 141.

BOSC/21/06/21/11 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018)

BOSC/21/06/21/12 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe en ruime omgeving.

Het onderzoeksgebied grenst in het noordwesten aan een terrein (CAI 222318) waar in 2019 proefsleuven werden uitgevoerd. Hierbij werden enkel recente sporen aangetroffen.

Iets minder dan een kilometer ten noorden van het onderzoeksgebied werden sporen van een 17de-eeuwse schans (CAI 700357) gevonden. Het terrein ligt hier bezaaid met resten van bak- en natuursteen. Het gaat mogelijks om fragmenten van funderingen. Daarnaast werden op drie locaties eveneens leemresten gevonden. Verder werden ook een molensteen en metalen fragmenten gevonden.

Ten oosten van het projectgebied werden op ca. 460 m van het terrein diverse 16de-eeuwse munten gevonden (CAI 210626), waaronder een patagon of kwart patagon van de landvoogden Albrecht en Isabella.

Ca. 860m ten oosten van het projectgebied zijn een Romeinse sestertius van Antoninus Pius en een vermoedelijke fibula uit de Romeinse Tijd gevonden (CAI 210677).

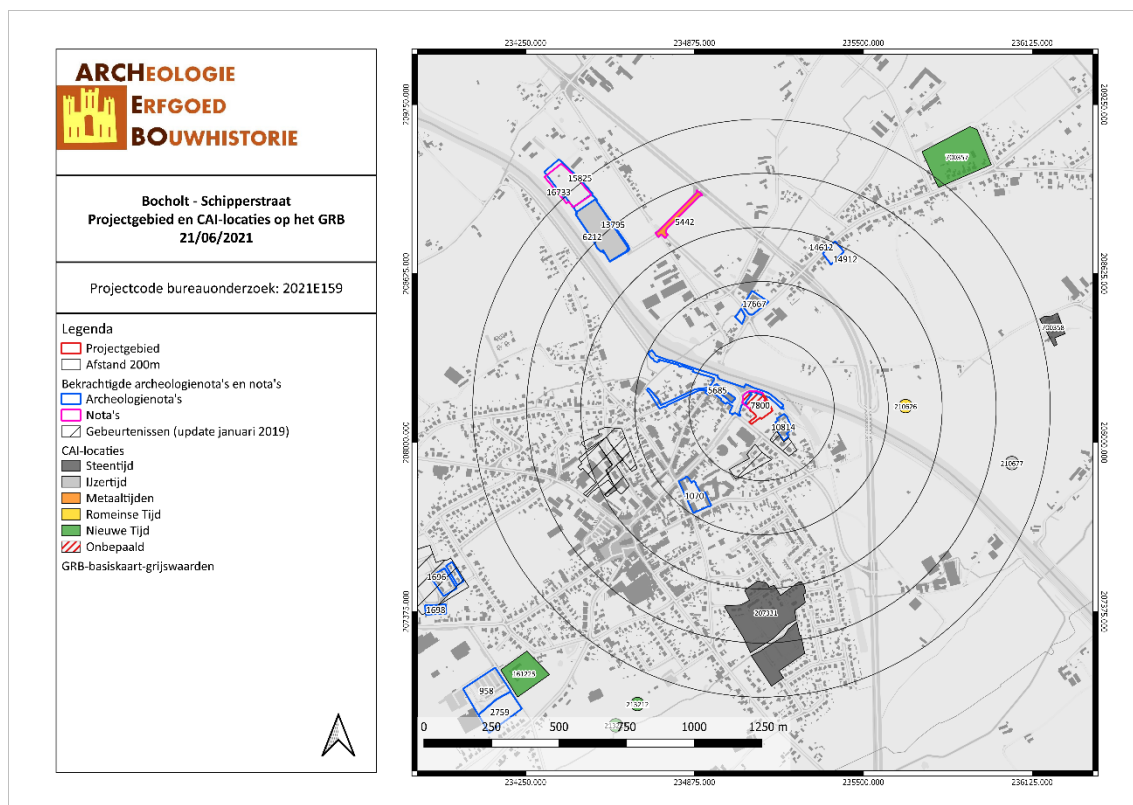
Tussen ca. 600m en 1000m ten zuiden van het terrein werden sporen gevonden van een zespalig gebouwtje en twee kuilen met verbrande huttenleem en aardewerk uit de IJzertijd (CAI 207331).

750m ten noordwesten van het projectgebied werden in 2017 proefsleuven uitgevoerd waarbij sporen uit de IJzertijd werden aangetroffen: 3 spijkers, gebouwplattegronden en een waterput (CAI 221348).

Ca. 700 m ten noordwesten van het projectgebied tenslotte werden paalkuilen, greppels en kuilen gevonden die tot een Romeins erf behoren. Er werden ook karrensporen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (CAI 220854).

In de ruime omgeving van maximum 1000 meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
210626	Munten	Nieuwe Tijd
215408	Site met walgracht	Nieuwe Tijd
210677	Sestertius en fibula	Romeinse Tijd
700357	Lechterschans (Schans van Lechten)	Nieuwe Tijd
222318	Recente sporen	Nieuwste Tijd
207331	Gebouwsproen	IJzertijd
221348	Gebouwsproen, waterput	IJzertijd
220854	(Paal)kuilen, greppels	Romeinse Tijd

BOSC/21/06/21/13 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

In 2018 werd door ARCHEBO een landschappelijk bodemonderzoek, een verkennend booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het terrein dat in het noordwesten grenst aan het projectgebied (id 10749). Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werd de aanwezigheid van een podzolbodem vastgesteld waarop een verkennend booronderzoek werd uitgevoerd. Hierbij werden geen steentijd artefacten aangetroffen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen relevante archeologische resten gevonden.⁵

In 2017 is door RAAP een bureauonderzoek (Bocholt – Passantenhaven, id 5685) uitgevoerd voor een projectgebied net ten noorden en noordwesten van het huidige projectgebied. Uit het bureauonderzoek bleek dat het projectgebied op een gunstige locatie lag voor vindplaatsen uit de periode van de jager-verzamelaars tot in de middeleeuwen. Het terrein was echter reeds grotendeels verstoord door recente uitgravingen en door de aanwezige weginfrastructuur. Er bleken slechts vier zones onverstoord, maar deze lagen verspreid en waren allen minder dan 650m² groot. De zones/bodemingrepen waren te klein in oppervlakte om bij bijkomend archeologisch onderzoek enige potentiële kenniswinst te vergaren. Daarom werd afgezien van verder onderzoek.⁶

Voor een projectgebied aan de Kloosterstraat, ca. 400m ten zuiden van het huidige projectgebied, is in 2016 door ABO nv een bureauonderzoek en een werfcontrole verricht (Bocholt – Kloosterstraat, id 1070). Door de afbraakwerkzaamheden kon geen archeologisch vooronderzoek uitgevoerd worden. Uit het bureauonderzoek en de werfcontrole is gebleken dat het terrein een zeer beperkte bewoning heeft gekend, die niet verder teruggaat dan de eerste helft van de 19de eeuw. Daarnaast werd erosie of menselijke afgraving vastgesteld waardoor vrijwel uitgesloten is dat de oorspronkelijke bodem bewaard is gebleven. De oorspronkelijke bodem was zwaar verstoord of zelfs verdwenen, waardoor verder

⁵ Jan Claesen et al., "Bocholt-Schipperstraat", Nota (Kortenaken: ARCHEBO, 2019).

⁶ Louise Ryckebusch, "Passantenhaven, Bocholt - Verslag van Resultaten", Archeologienota (Nazareth: RAAP, 2017), 37.

onderzoek weinig zinvol was. Het terrein werd bijgevolg vrijgegeven door het weinige potentieel op kennisvermeerdering.⁷

Enkele tientallen meters ten zuidoosten van het projectgebied werd een bureauonderzoek uitgevoerd door HAAST (id 10814). Op basis van de resultaten van het bureau onderzoek kon, ondanks de mogelijk hoge verstoringsgraad die werd veroorzaakt door de huidige bebouwing, de aanwezigheid van archeologisch erfgoed niet worden uitgesloten. Om deze verstoringsgraad vast te stellen werd een landschappelijk bodemonderzoek met proefputten voorgeschreven. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan er eventueel een proefsleuvenonderzoek volgen.⁸

Ca. 150 m ten noorden van het projectgebied werd een bureauonderzoek uitgevoerd door HAAST (id 17667). Op basis van de natte bodem en verstoringen uit het verleden werd er geen verder onderzoek aanbevolen.⁹

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.¹⁰

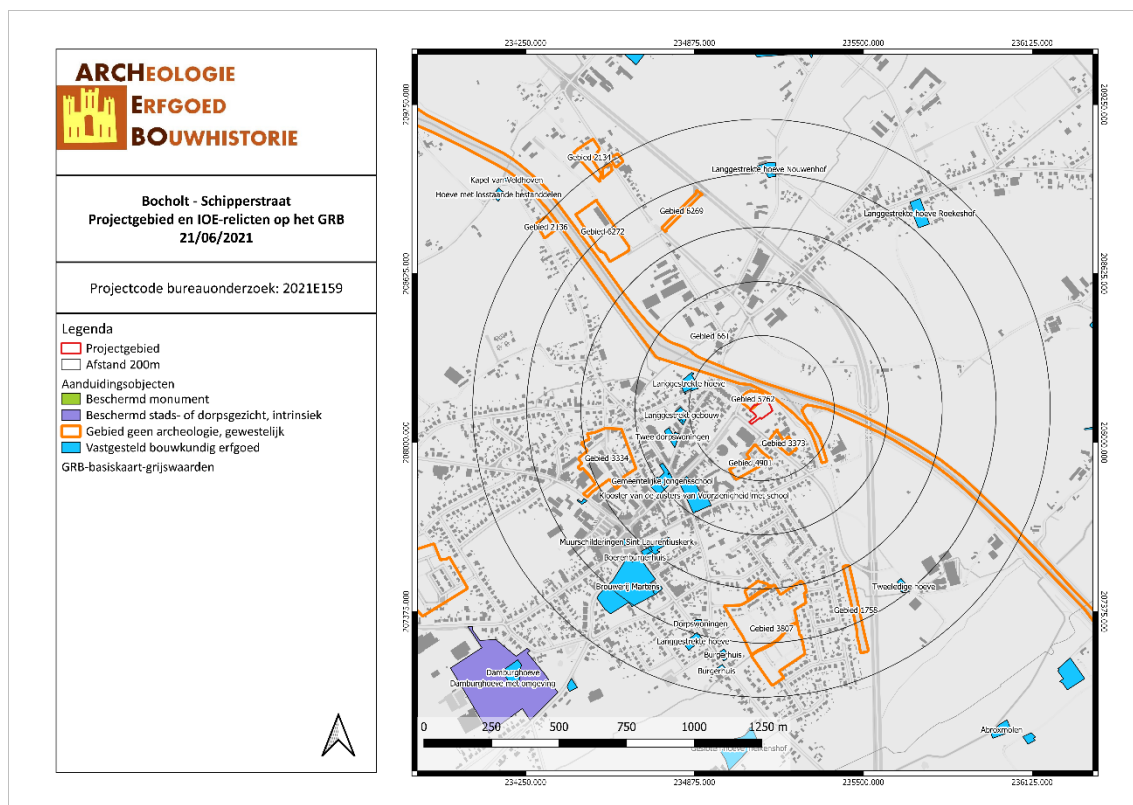
Binnen het projectgebied zelf bevindt zich geen vastgesteld of beschermd erfgoed.

⁷ Peter Cosyns, "Archeologienota Bocholt-Kloosterstraat (2016K69) - Deel 2: Verslag van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem", Archeologienota (ABO nv, 2016), 18, 22–23.

⁸ Rik van de Konijnenburg, "Archeologienota Bocholt Schipperstraat 6-8", Programma van Maatregelen (HAAST, 2019), 6-13.

⁹ Rik van de Konijnenburg, "Archeologienota Bocholt Weerterweg-Ketellappersstraat", Programma van Maatregelen (HAAST, 2021).

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

BOSC/21/06/21/14 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Toponymie en geschiedenis van Bocholt¹¹

Bocholt wordt voor de eerste maal vermeld in 1162 als *Bucolt*, wat beukenbos of -hout betekent. De plaatsnaam wijzigde in de loop van de eeuwen: Boucholt (1371), Bouchoult (1375), Bocholtz (1434), Bouchout (1456) en Bochout (1600). Sinds 1673 wordt de naam Bocholt gebruikt. De Bocholtenaren worden ook wel *Torenkruiers* genoemd. Ze kregen deze bijnaam in 1910 nadat ze de toren van de parochiekerk Sint-Laurentius lieten verplaatsen zodat het schip van de kerk met twee traveeën vergroot kon worden.

Archeologische vondsten uit de Steentijd, IJzertijd en Romeinse Tijd getuigen van een geringe bewoning binnen het grondgebied van de gemeente Bocholt in deze vroege periodes. Men vermoedt dat de heerlijkheid Bocholt niet ouder is dan de tweede helft van de 12de eeuw. In de 12de eeuw was Bocholt een heerlijkheid binnen het graafschap Loon. Nadien werd het een deel van het prinsbisdom Luik. In de tweede helft van de 13de eeuw gaven de graven van Loon de heerlijkheid in leen aan de Heren van Born of Borne. In dezelfde periode moet Bocholt een sterke bevolkingsuitbreiding gekend hebben, aangezien toen voor een grote som nieuwe tienden geheven werd. De gehuchten Lozen, Veldhoven, Lechten met het dorpscentrum van Bocholt, Kreiel en Goolder met Hees hadden tijdens het Ancien Régime een grote onafhankelijkheid. Tot 1365 behoorden Bocholt en haar omgeving tot het Graafschap Loon, vanaf 1365 tot het einde van het Ancien Régime was het een deel van het prinsbisdom Luik.

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Bocholt", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2021, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121907>; "geschiedenis van Bocholt - Website Bocholt", 22 juni 2021, https://www.bocholt.be/Bestuur/Over_Bocholt/geschiedenis_van_Bocholt; "Bocholt (België)"; "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 153", geraadpleegd 22 juni 2021, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=153>.

In 1388 kreeg Bocholt het poorterschap van de stad Hasselt en kon zo aanspraak maken op de bescherming door de stad. In ruil daarvoor was het dorp Bocholt verplicht gewapende mannen te leveren om de stad hulp te bieden in geval van nood. Daarnaast moest Bocholt ook een kapitaal en jaarlijkse rente inleveren voor de versterking van de stad. Deze verplichtingen werden in 1622 stopgezet. In 1391 kwam de heerlijkheid in het bezit van de familie Reifferscheid, in 1402 in het bezit van Jan van Horne of Bronshorn, graaf van Horne en heer van Kessenich. Rond 1462 ontstond een discussie tussen Otto de Bunde en Jan de Wilde over het eigendomsrecht van de heerlijkheid. Jan de Wilde kocht de gewapende steun van de Luikenaren, waardoor hij Bocholt kon veroveren en de eigenaars kon verdrijven. In 1458 en 1464 deden beiden afstand van hun rechten ten voordele van Jacob I, de graaf van Horne. Deze familie bleef heer van Bocholt tot in de 16de eeuw. De laatste graaf van Horne, Philips de Montmorency, werd onthoofd, waardoor het graafschap terugging naar de prinsbisschop van Luik. De zus van Philips, Eleonora de Montmorency, deed in 1571 de verheffing van Bocholt. Na haar dood in 1585 kwam Bocholt in het bezit van haar zoon, graaf Willem van Lalaing. Rond 1600 was de heerlijkheid in handen van de familie de Bocholt, rond 1730 van de familie de Blanckaert en rond 1784 in handen van de familie de Fürstenbergh. De heerlijkheid had geen kasteel, maar wel een grote, versterkte herenhoeve in het centrum van de gemeente genaamd de Damburg. Deze hoeve diende ook als zetel van een cijnshof, er werd recht gesproken en enkele dagen per jaar werd het gebouw door de heren gebruikt als jachtpaviljoen. De heer van Bocholt werd vertegenwoordigd door een officier of drossaard. De schepenbank, die bestond uit een schout en zeven schepenen, volgde het Loons recht en ging in beroep bij het Hof van Vliermaal. De schout was meestal afkomstig uit de familie van den Steen.

In de loop van de 16de eeuw kende Bocholt een zware tijd door aanhoudende invallen van vreemde troepen. Bocholt, samen met Maaseik, Meeuwen, Tongerlo en Bree, werden geplunderd door de Spaanse gouverneur van Gelderland. Tussen 1584 en 1586 werden in het dorp huizen geplunderd en in brand gestoken en de vaste garnizoenen van Weert, Stevensweert en Diest en de muiters van Hoogstraten eisten jaarlijks een schatting. Door deze opeisingen en plunderingen konden vele dorpelingen hun belastingen niet langer betalen en werden ze verplicht hun goederen te verkopen. Vele vervielen in armoede. Daarnaast kende Bocholt verschillende grenstwisten met Bunde, Kaulille en Weert over het gebruik van de heidegebieden. Met Weert had Bocholt ook een eeuwenlang discussie over de loop van de Weertbeek. Vanaf het einde van de 16de eeuw was de heerlijkheid verplicht leningen aan te gaan, die een zware last waren op de gemeente tot aan het einde van het Ancien Régime. Rond 1638 werd in het gehucht Lechten een schans aangelegd, een gemeentelijke instelling in tegenstelling tot de meeste schansen die privé-initiatieven waren. Op de schans stond de tiendeschuur van de familie van den Steen die de tienden pachtte van de abdij van Herkenrode. Damburg werd hoogstwaarschijnlijk ook gebruikt als schans. Aan het einde van de 16de eeuw werd het dorp eveneens versterkt door de aanleg van grachten en het plaatsen van slagbomen op de wegen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog verwoestten troepen van Peter Ernst I van Mansfeld de Damburg, die later deels heropgebouwd werd in Maaslandse Renaissancestijl. Het poortgebouw van de Damburg werd een tijd lang gebruikt als vrouwengevangenis. Uitzonderlijk werden hier eveneens bokkenrijders opgesloten die wachtten op hun executie. In de periode 1780-1790 werd de streek rond Bocholt geteisterd door deze bende.

Rond 1231 lieten de graven van Loon de parochiekerk Sint-Laurentius optrekken en in 1411 werd een nieuwe toren gebouwd. De graaf van Loon en de Prinsbisschop van Luik waren in onderlinge twist. Tijdens een strijd tussen beide partijen werd de kerk voor het grootste gedeelte verwoest. Het huidige schip dateert uit 1476. In 1910 moest de kerk uitbreiden door een enorme bevolkingstoename. De kerktoeren werd verplaatst zodat een extra deel aan de kerk kon toegevoegd worden. Sindsdien dragen de inwoners van Bocholt de bijnaam “De Torenkruiers”. Op 14 december 1944 werd de kerk door Duitse

troepen in brand gestoken en zwaar beschadigd. In 1950 werd ze weer opgebouwd. In het gehucht Veldhoven bevindt zich van oudsher een Onze-Lieve-Vrouwekapel.

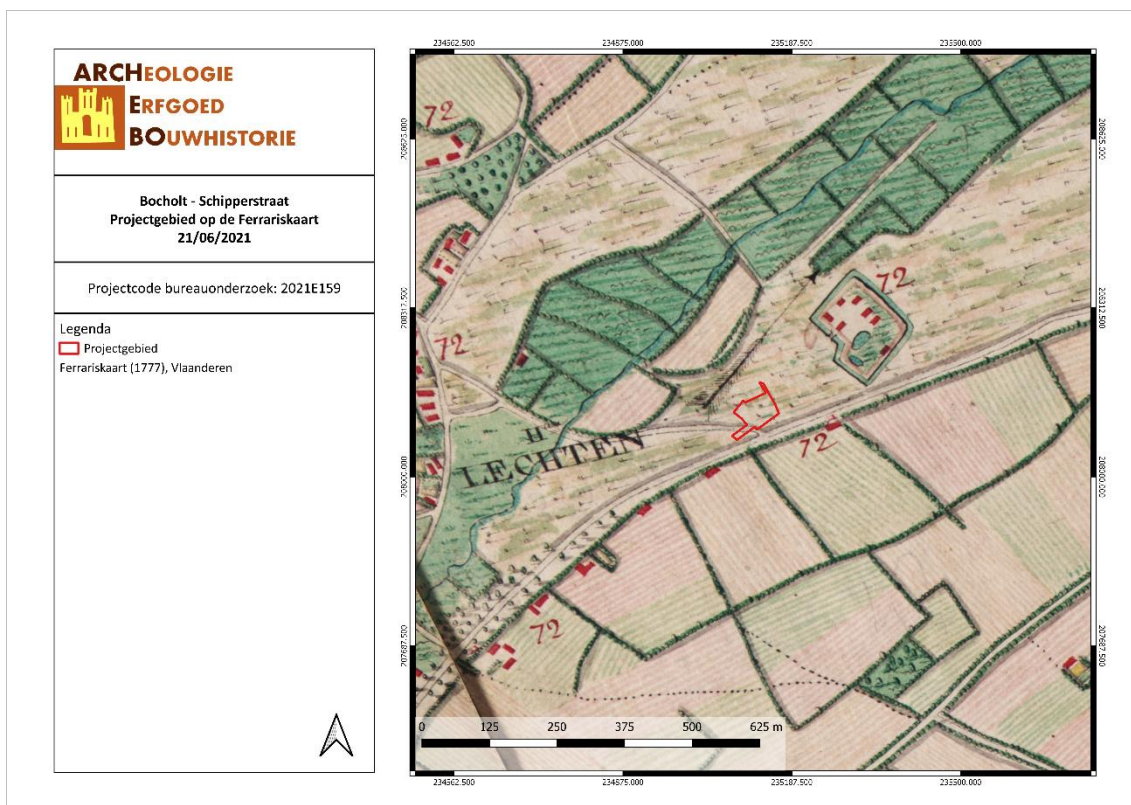
Er stonden in Bocholt ook vier watermolens op de Abeek. De Neermolen en Achterste Luysmolen waren vóór 1900 reeds verdwenen, de Klootsmolen en de Voorste Luysmolen bestaan nog. In 1586 werd de Luesmolen, een standaard windmolen, gebouwd door Paulus Bormans, maar ook deze molen is reeds verdwenen. In 1895 werd de Hoekmoelen, eveneens een standaard windmolen, gebouwd in Lozen door J. Janssen-Deckers. In 1948 werd deze molen afgebroken. Op 25 maart 1847 werden gemeenten verplicht hun gemene gronden te verkopen voor de ontginningsactiviteiten. Vlak na het midden van de 19de eeuw werden delen van Bocholt ontgonnen en werd de gemeente gekenmerkt door intensieve veehouderij, met de nadruk op melkvee en door het bijhorend grasland en land voor voedergewassen. Tegenwoordig worden weilanden vaak omgezet naar maïsakkers. De landbouw, hoofdzakelijk veeteelt en het verbouwen van veevoeder, vormt nog steeds een belangrijke activiteit in de gemeente. Graanteelt is eerder secundair geworden. In 1923 werd de coöperatieve stoommelkerij Cornelius à Lipide opgericht. Deze werd gevormd uit zeven lokale handmelkerijen. Vandaag bestaat meer dan de helft van de huidige bevolking uit pendelaars. De enige, plaatselijke industriële werkgelegenheid werd vanaf het vierde kwart van de 20ste eeuw gevormd door de gemeentelijke industrieterreinen Goolderheide en Kanaal. De gemeente wordt van zuid naar noord doorkruist door de Zuid-Willemsvaart die tussen 1821-1826 aangelegd werd. Het kanaal is voorzien van 20 sluizen. In 1930-1935 werd het kanaal plaatselijk rechtgetrokken en verbreed. Het Kempisch Kanaal, tussen Herentals en Bocholt, werd tussen 1843 en 1846 aangelegd en sluit aan bij de Zuid-Willemsvaart ter hoogte van de Kapelstraat. De aanleg van het kanaal en de vaart bracht weinig ontsluiting met zich mee. De eigenlijke economische ontwikkeling van de gemeente dateert van na de Tweede Wereldoorlog. In 1758 werd Adriaan Geerkens de toelating gegeven met een brouwerij te beginnen. Dit vormde de start van de huidige brouwerij Martens. Daarnaast heeft Bocholt het Biotechnicum (een voormalige Provinciale Middelbare landbouwschool), een kleine scheepswerf, een binnenvaart- en passantenhaven, General Carpet (een voormalig tapijtfabriek), de voormalige arsenicumfabriek (in deelgemeente Reppel) en een voormalige vestiging van de Koninklijke Buskruitfabriek Cooppal (in deelgemeente Kaulille).

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart (ca. 1745-48) is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het terrein rond 1777 bestond uit heidegebied. Het projectgebied was in deze periode onbebouwd. Het grenst in het zuiden aan een weg die van Bocholt richting Nederland loopt. Deze weg scheidde het heidegebied in het noorden van landbouwgebied in het zuiden en is tegenwoordig verdwenen. De Kallerbeek, die een paar honderd meter ten westen van het projectgebied stroomt, werd omzoomd door natte weilanden. Een tiental meter ten noorden van het projectgebied ligt de Lechterschans die in werkelijkheid echter verder naar het noorden lag. Het gehucht Lechten ligt een halve kilometer ten westen van het projectgebied.

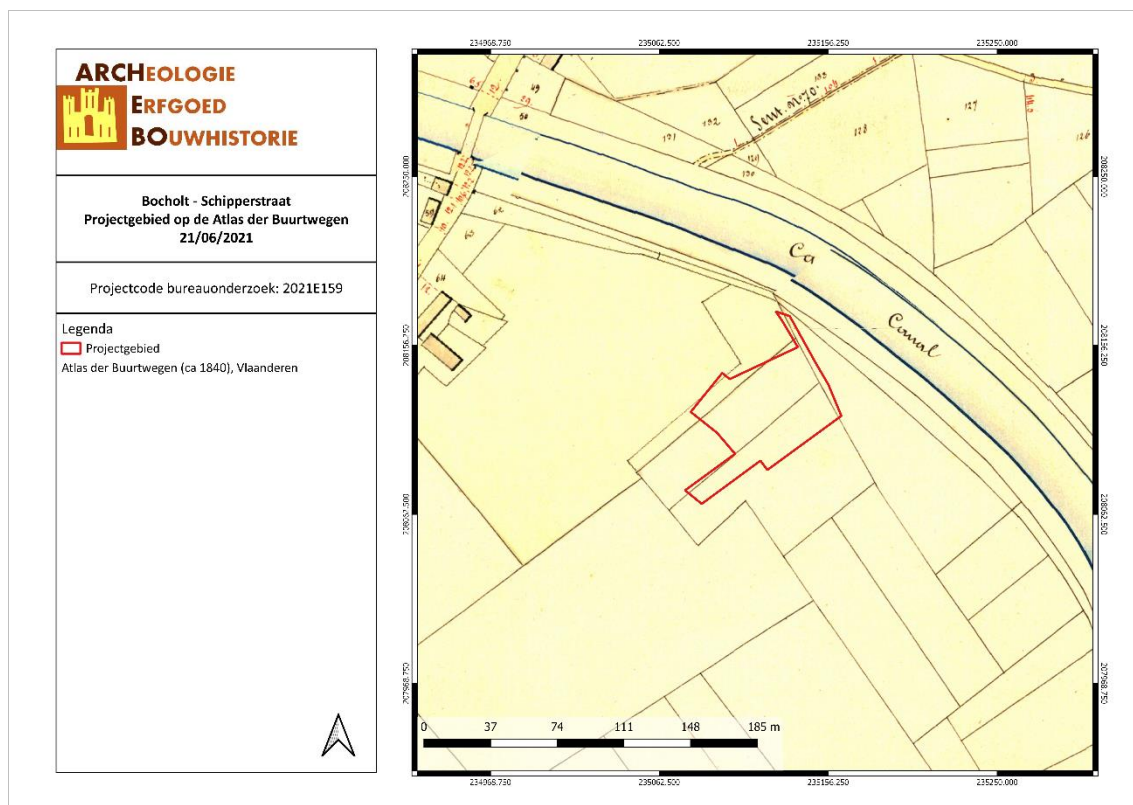
BOSC/21/06/21/15 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018)

Vervolgens worden cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹² De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

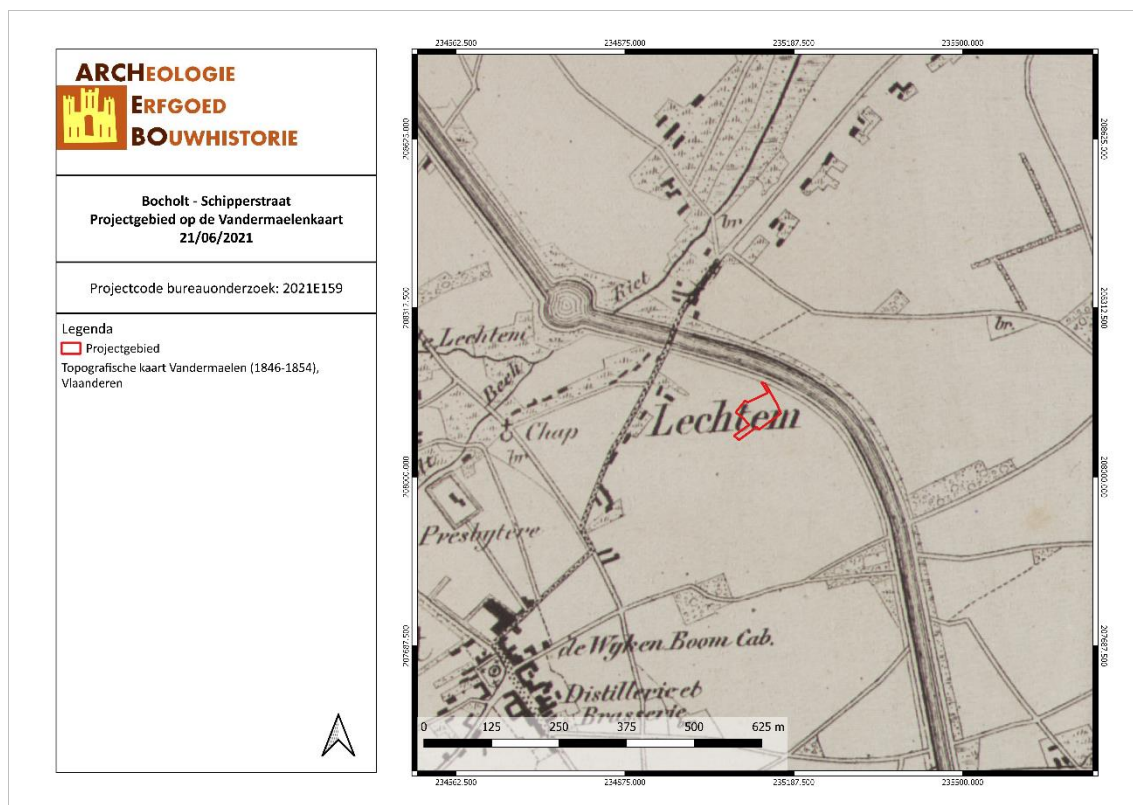
Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein onbebouwd weergegeven. De Atlas der Buurtwegen toont dat het projectgebied kruist met een aantal noordoost-zuidwest georiënteerde niet-geënummerde percelen. Op de Atlas der Buurtwegen verschijnt ook ten noorden van het projectgebied de Zuid-Willemsvaart, hier genaamd *Canal de Bois-le-Duc à Maestricht*. De Vandermaelenkaart toont het projectgebied niet specifiek gekarteerd. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over het gebruik van het terrein gedurende deze periode. Het onderzoeksgebied ligt 200 m ten zuidoosten van de toenmalige brug over het kanaal, gelegen aan de huidige Heuvelstraat en Ketellapperstraat. De bebouwing langs deze weg neemt toe gedurende de 19de eeuw. De Popp-kaart is niet beschikbaar voor dit landsdeel. De topografische kaart van 1873 toont dezelfde situatie als de Atlas der Buurtwegen en de Vandermaelenkaart. De bebouwing in de omgeving is verder toegenomen.

¹² Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2017, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

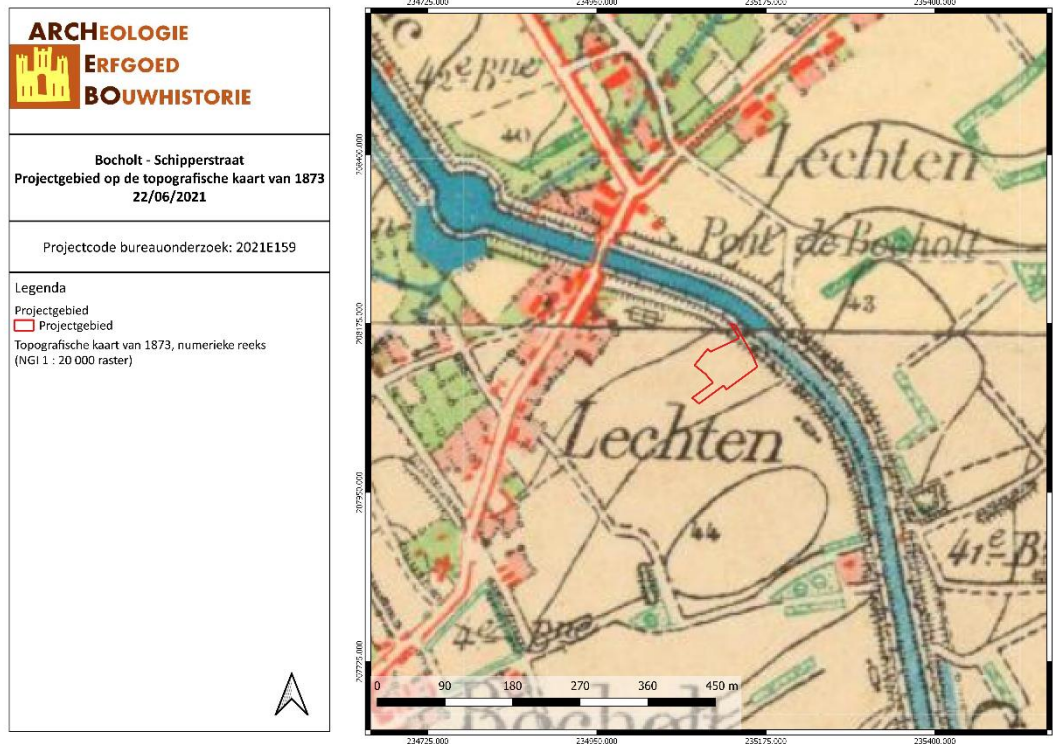
BOSC/21/06/21/16 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018)

BOSC/21/06/21/17 - Digitale aanmaak

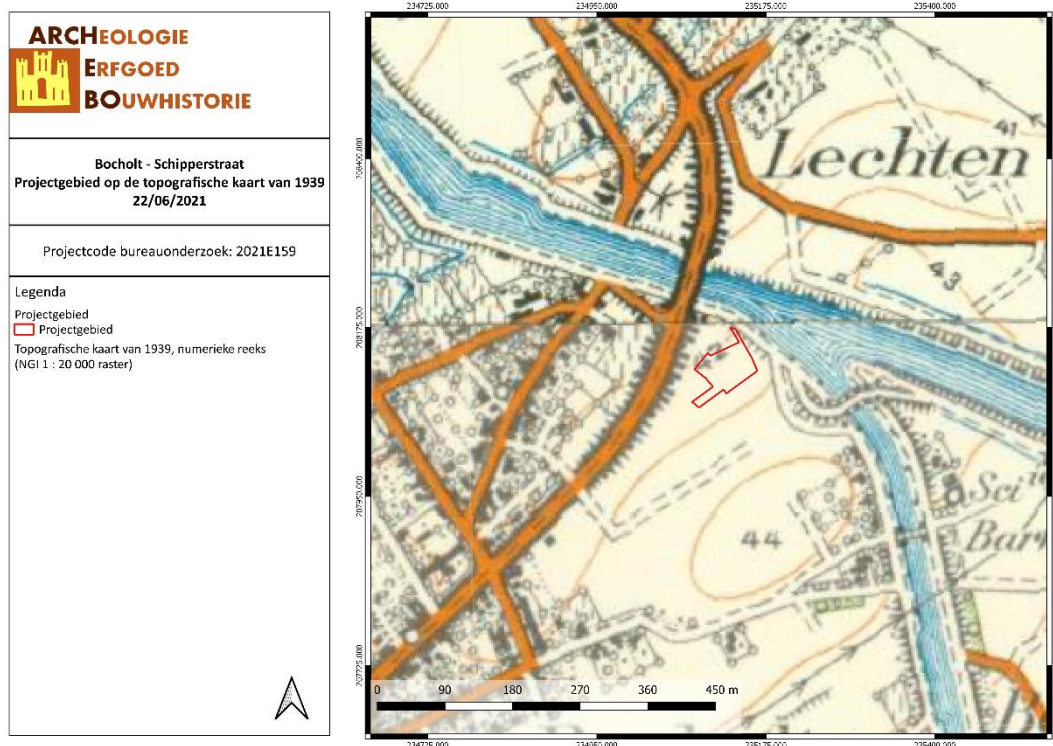
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018)

BOSC/21/06/22/18 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. Op de topografische kaart van 1939 is het terrein nog steeds onbebouwd. Het wegennet in de omgeving van het projectgebied breidt wel uit. De oude brug over het kanaal werd gesloopt en vervangen door een brug die dichterbij het projectgebied ligt. Hiervoor werd de compleet nieuwe Brugstraat aangelegd, slechts enkele tientallen meters ten westen van het projectgebied. Ook deze brug is tegenwoordig verdwenen. Ten gevolge van het uitbreidende wegennet nam ook de bebouwing in de omgeving toe. Het kanaal werd uitgebreid met een arm die meer in oostelijke richting loopt.

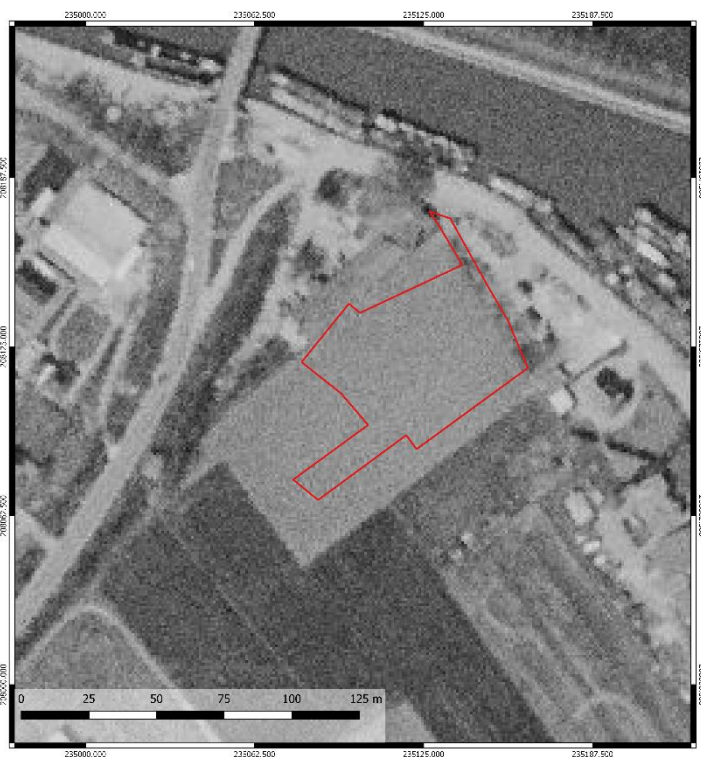

BOSC/21/06/22/19 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2018)

Op de reeks topografische luchtfoto's van 1971 tot heden is duidelijk te zien dat het projectgebied onbebouwd blijft. In 1971 was het projectgebied nog volledig in gebruik als landbouwgrond. Het aanpalende perceel in het noordwesten is wel bebouwd. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de brug over het kanaal verdwenen. De bebouwing ten noordwesten van het projectgebied is uitgebreid en de Sportlaan ten zuiden van het projectgebied werd aangelegd. De Schipperstraat in het noorden is in aanleg. In het zuiden van het projectgebied heeft een activiteit plaatsgevonden waarvan de precieze aard niet duidelijk is. Op de luchtfoto van 2000-2003 heeft de bebouwing ten noordwesten zijn grootste omvang bereikt en zijn de gebouwen op het aanpalende perceel in het zuidwesten voltooid. De inrichting van het projectgebied is op deze luchtfoto gelijk aan de huidige situatie. Op de luchtfoto's van 2012 en 2013-2015 is te zien dat de bebouwing ten noordwesten van het projectgebied werd afgebroken.

ARCHEOLOGIE ERFGOED BOUWHISTORIE
Bocholt - Schipperstraat Projectgebied op de orthofoto van 1971 21/06/2021
Projectcode bureauonderzoek: 2021E159
Legenda Projectgebied Orthofotomosaïek, kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971, Vlaanderen

BOSC/21/06/21/20 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2018)

ARCHEOLOGIE ERFGOED BOUWHISTORIE
Bocholt - Schipperstraat Projectgebied op de orthofoto van 1979-1990 21/06/2021
Projectcode bureauonderzoek: 2021E159
Legenda Projectgebied Orthofotomosaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen

BOSC/21/06/21/21 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018)

ARCHEOLOGIE ERFGOED BOUWHISTORIE
Bochoft - Schipperstraat Projectgebied op de orthofoto van 2000-2003 21/06/2021
Projectcode bureauonderzoek: 2021E159
Legenda Projectgebied Orthofotomosaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen

BOSC/21/06/21/22 - Digitale aanmaak

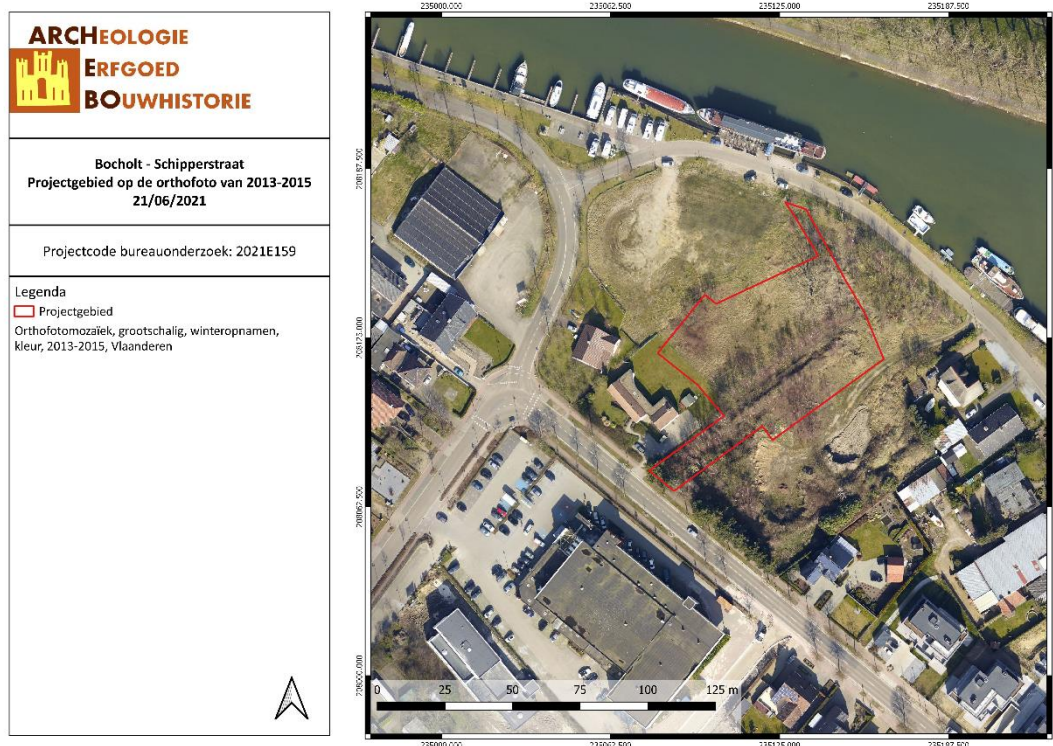
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018)

ARCHEOLOGIE ERFGOED BOUWHISTORIE
Bochoft - Schipperstraat Projectgebied op de orthofoto van 2012 21/06/2021
Projectcode bureauonderzoek: 2021E159
Legenda Projectgebied Orthofotomosaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2012, Vlaanderen

BOSC/21/06/21/23 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2018)

BOSC/21/06/21/24 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2018)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied sinds het einde van de 18de eeuw onbebouwd is geweest.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere sporen van een 18de-eeuwse site met walgracht (CAI 215408), sporen van een 17de-eeuwse schans (CAI 700357), diverse 16de-eeuwse munten (CAI 210626), een Romeinse sestertius van Antoninus Pius en vermoedelijke een fibula uit de Romeinse Tijd (CAI 210677), sporen van een zespalig gebouwtje en twee kuilen met verbrande huttenleem en aardewerk uit de IJzertijd (CAI 207331), sporen van een gebouw en een waterput uit de IJzertijd (CAI 221348) en tenslotte (paal)kuilen en een gracht uit de Romeinse tijd (CAI 220854).

Gezien de topografische ligging in een gradiëntzone en gelegen op een hoogte aan verschillende beekvalleien, is er een verwachting naar Steentijd binnen dit projectgebied. Op basis van de CAI gegevens kunnen ook archeologische sporen aanwezig zijn binnen het plangebied. Geconcludeerd kan worden dat er een reële kans is op archeologische sporen op een dergelijke site op een dergelijke locatie.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Binnen het huidige projectgebied zal een appartementsblok gebouwd worden, voorzien van 21 wooneenheden. Er zijn dakterrassen en een groendak met een oppervlakte van 527 m² voorzien. Er wordt een ondergrondse parkeergarage gepland die in noordwestelijke richting groter is dan het appartementsblok. De diepte van deze kelder bedraagt ca. 203 cm -mV en de oppervlakte bedraagt 1125,76 m². Langs de zuidoostelijke grens van het projectgebied worden verhardingen voorzien: een weg in asfalt met een breedte van 5 m zal het geplande gebouw verbinden met de Sportlaan. Ten zuiden van de nieuwe toegangsweg komen een veertiental parkeerplaatsen in betonstraatstenen. De diepte van deze bodemingrepen bedraagt ca. 50 cm -mV, de oppervlakte bedraagt 1382 m². Rondom het gebouw wordt een groenzone aangelegd. Het projectgebied is ca. 3788,41 m² groot.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er geen bebouwing aanwezig was binnen het projectgebied sinds het einde van de 18de eeuw. In de 18de eeuw lag het projectgebied op de rand van de heide. Sindsdien is het in gebruik als landbouwgrond/weiland.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere sporen van een 18de-eeuwse site met walgracht (CAI 215408), sporen van een 17de-eeuwse schans (CAI 700357), diverse 16de-eeuwse munten (CAI 210626), een Romeinse sestertius van Antoninus Pius en vermoedelijke een fibula uit de Romeinse Tijd (CAI 210677), sporen van een zespalig gebouwtje en twee kuilen met verbrande huttenleem en aardewerk uit de IJzertijd (CAI 207331), sporen van een gebouw en een waterput uit de IJzertijd (CAI 221348) en tenslotte (paal)kuilen en een gracht uit de Romeinse tijd (CAI 220854).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied niet gebouwd werd sinds het einde van de 18de eeuw. Dit zegt echter niets over het gebruik van het terrein in voorgaande perioden.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Gezien de topografische ligging op een gradiëntzone en gelegen op een hoogte aan verschillende beekvalleien, is er een verwachting naar Steentijd binnen dit projectgebied. Op basis van de CAI gegevens kunnen ook archeologische sporen aanwezig zijn binnen het plangebied. Geconcludeerd kan worden dat er een reële kans is op archeologische sporen op een dergelijke site op een dergelijke locatie.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Het onderzoeksgebied werd niet bebouwd. Op enkele luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw is wel te zien dat er activiteiten hebben plaatsgevonden zoals het stockeren van zand en rijden met zware machines. De impact hiervan op eventuele archeologische resten is vermoedelijk laag.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Binnen het huidige projectgebied zal een appartementsblok gebouwd worden, voorzien van 21 wooneenheden. Er zijn dakterrassen en een groendak met een oppervlakte van 527 m² voorzien. Er wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien die in noordwestelijke richting groter is dan het appartementsblok. De diepte van deze kelder bedraagt ca. 203 cm -mV en de oppervlakte bedraagt 1125,76 m². Langs de zuidoostelijke grens van het projectgebied worden verhardingen voorzien: een weg in asfalt met een breedte van 5 m zal het geplande gebouw verbinden met de Sportlaan. Ten zuiden van de nieuwe toegangsweg komen een veertiental parkeerplaatsen in betonstraatstenen. De diepte van deze bodemingrepen bedraagt ca. 50 cm -mV, de oppervlakte bedraagt 1382 m². Rondom het gebouw wordt een groenzone aangelegd. Het projectgebied is ca. 3788,41 m² groot.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere sporen van een 18de-eeuwse site met walgracht (CAI 215408), sporen van een 17de-eeuwse schans (CAI 700357), diverse 16de-eeuwse munten (CAI 210626), een Romeinse sestertius van Antoninus Pius en vermoedelijke een fibula uit de Romeinse Tijd (CAI 210677), sporen van een zespalig gebouwtje en twee kuilen met verbrande huttenleem en aardewerk uit de IJzertijd (CAI 207331), sporen van een gebouw en een waterput uit de IJzertijd (CAI 221348) en tenslotte (paal)kuilen en een gracht uit de Romeinse tijd (CAI 220854).

Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er geen bebouwing aanwezig was binnen het projectgebied sinds het einde van de 18de eeuw. In de 18de eeuw lag het projectgebied op de rand van de heide. Sindsdien is het in gebruik als landbouwgrond/weiland. Op enkele luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw is wel te zien dat er activiteiten hebben plaatsgevonden zoals het stockeren van zand en rijden met zware machines. De impact hiervan op eventuele archeologische resten is vermoedelijk laag.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het noordelijke deel van het projectgebied omschreven als bebouwde zone (OB). In het zuidelijke deel van het projectgebied wordt de bodem gekarteerd als Sbm, droge leemgronden met diepe antropogene humus A horizont. Ten noorden van het projectgebied, aan de overkant van de Zuid-Willemsvaart, wordt de bodem gekarteerd als Sdm, matig natte lemige zandgronden met diepe antropogene humus A horizont en Sem, natte lemig zandgronden met diepe antropogene humus A horizont.

Het projectgebied ligt op een gradiëntzone aan de vallei van verschillende beken, waaronder de Lechterrietbeek en volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 41,7 en 43,7 meter boven de zeespiegel.

Zowel de ligging als de bodemkundige gegevens op het terrein zijn ideaal voor Steentijdsites. Er is dan ook een hoog potentieel voor het aantreffen van dergelijke sites. Op basis van de CAI gegevens kunnen ook archeologische sporen en/of sites aanwezig zijn binnen het plangebied. Geconcludeerd kan worden dat er een reële kans is op archeologische sporen op een dergelijke site op een dergelijke locatie.

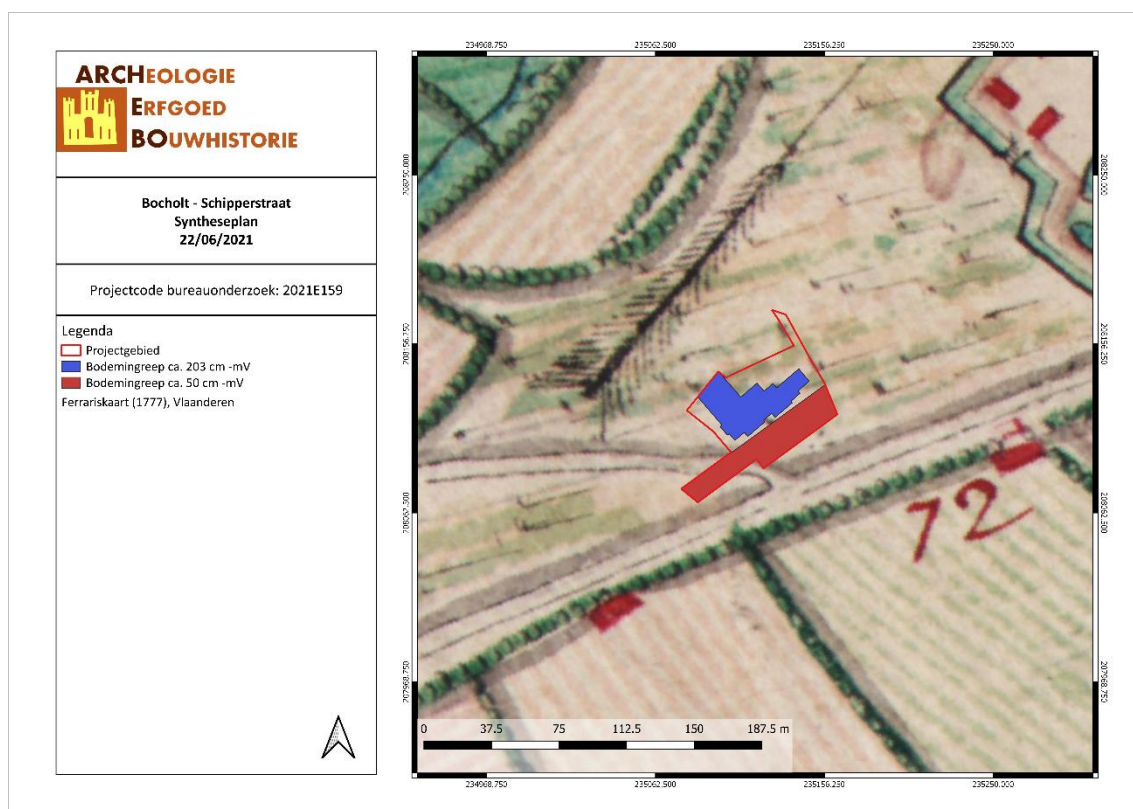
4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het huidige projectgebied zal een appartementsblok gebouwd worden, voorzien van 21 wooneenheden. Er zijn dakterrassen en een voorzien. De geplande parkeerkelder heeft een diepte van 2 m onder het huidige maaiveld. Langs de zuidoostelijke grens van het projectgebied worden verhardingen voorzien: een weg in asfalt zal het geplande gebouw verbinden met de Sportlaan. Ten zuiden van de nieuwe toegangsweg komen een veertiental parkeerplaatsen. Rondom het gebouw komt een groenzone. Het projectgebied is ca. 3788,41 m² groot.

In het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. Wel zijn er binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied sporen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en de Nieuwe Tijd gevonden.

Uit cartografisch onderzoek is gebleken dat het projectgebied sinds het einde van de 18de eeuw niet bebouwd is geweest. Dit zegt echter niets over voorgaande perioden.

Omwillen van de ligging kunnen steentijdsites en sites uit andere archeologische perioden verwacht worden.

BOSC/22/06/21/25 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken in overlay op de Ferrariskaart (ARCHEBO bvba, 2021)

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Bocholt". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121907>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

"Bocholt (België)". *Wikipedia*. Geraadpleegd 5 juni 2018. [https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Bocholt_\(Belgi%C3%AB\)&oldid=51371553](https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Bocholt_(Belgi%C3%AB)&oldid=51371553).

Claesen J., Van Genechten B., Audenaert E., Bouckaert K., Keersmaekers E. & Doucet A. "Nota Bocholt-Schipperstraat". Nota. Kortenaak: ARCHEBO, 2019.

Cosyns, Peter. "Archeologienota Bocholt-Kloosterstraat (2016K69) - Deel 2: Verslag van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem". Archeologienota. ABO nv, 2016.

De Raymaeker, Annelies. "Archeologienota: De geplande bouw van een werkplaats aan de Oudeweg te Bocholt". Programma van Maatregelen. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

"geschiedenis van Bocholt - Website Bocholt", 29 december 2016. https://www.bocholt.be/Bestuur/Over_Bocholt/geschiedenis_van_Bocholt.

"Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 153". Geraadpleegd 11 juni 2018. <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=153>.

Ryckebusch, Louise. "Passantenhaven, Bocholt - Verslag van Resultaten". Archeologienota. Nazareth: RAAP, 2017.

van de Konijneburg R., "Archeologienota Bocholt Schipperstraat 6-8", Programma van Maatregelen, HAAST, 2019.

van de Konijnenburg R., "Archeologienota Bocholt Weerterweg-Ketellappersstraat", Programma van Maatregelen, HAAST, 2021.

Van den Bruel, Liesbet. "Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hamonterweg te Bocholt – KMO-zone". Programma van Maatregelen. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2017.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.....	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2021) ..	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021).....	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2021).....	8
Figuur 5: Inplantingsplan van de geplande werken (opdrachtgever, 2021).....	9
Figuur 6: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2021)	10
Figuur 7: Kelderplan (opdrachtgever, 2021).....	10
Figuur 8: Snedes (opdrachtgever, 2021)	11
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2021).....	13
Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2021)	13
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in N-Z richting (Geopunt, 2021).....	14
Figuur 12: Bocholt aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2021).....	14
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2021).....	15
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2021)	16
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2021)	17
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018)	18
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).....	19
Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).....	19
Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).....	21
Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018).....	23
Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).....	26
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).....	27
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018)	27
Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018) ..	28
Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2018) ..	29
Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2018).....	30
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018).....	30
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018).....	31
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2018).....	31
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2018).....	32
Figuur 31: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken in overlay op de Ferrariskaart (ARCHEBO bvba, 2021).....	35

7 PLANNENLIJST

BOSC/21/06/21/1 - Digitale aanmaak	6
BOSC/21/06/21/2 - Digitale aanmaak	6
BOSC/21/06/21/3 - Digitale aanmaak	8
BOSC/21/06/21/4 - Digitale aanmaak	13
BOSC/21/06/21/5 - Digitale aanmaak	13
BOSC/21/06/21/6 - Digitale aanmaak	14
BOSC/21/06/21/7 - Digitale aanmaak	15
BOSC/21/06/21/8 - Digitale aanmaak	16
BOSC/21/06/21/9 - Digitale aanmaak	17
BOSC/21/06/21/10 - Digitale aanmaak	18
BOSC/21/06/21/11 - Digitale aanmaak	19
BOSC/21/06/21/12 - Digitale aanmaak	19
BOSC/21/06/21/13 - Digitale aanmaak	21
BOSC/21/06/21/14 - Digitale aanmaak	23
BOSC/21/06/21/15 - Digitale aanmaak	26
BOSC/21/06/21/16 - Digitale aanmaak	27
BOSC/21/06/21/17 - Digitale aanmaak	27
BOSC/21/06/22/18 - Digitale aanmaak	28
BOSC/21/06/22/19 - Digitale aanmaak	29
BOSC/21/06/21/20 - Digitale aanmaak	30
BOSC/21/06/21/21 - Digitale aanmaak	30
BOSC/21/06/21/22 - Digitale aanmaak	31
BOSC/21/06/21/23 - Digitale aanmaak	31
BOSC/21/06/21/24 - Digitale aanmaak	32
BOSC/22/06/21/25 - Digitale aanmaak	35